

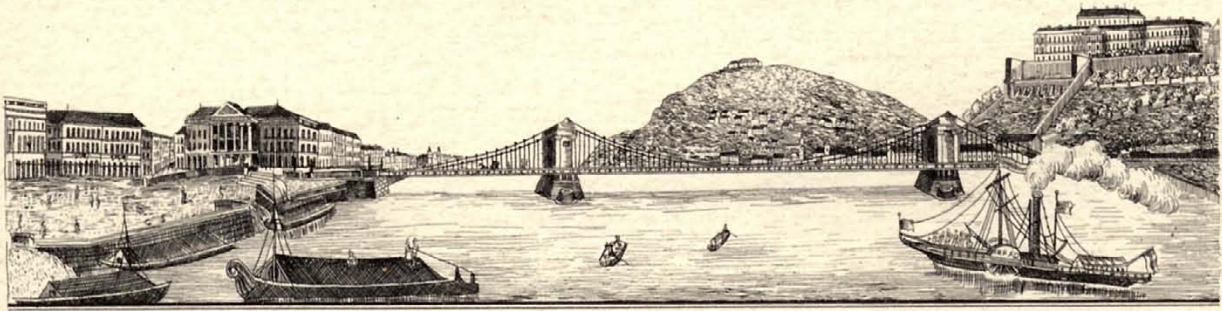
1841 = 1941

**PESTI·MAGYAR
KERESKEDELMI·BANK**

1841 - 1941

**SZÁZ
ESZTENDŐ
EMLÉKEI**

BUDAPEST 1941

S Z Á Z E S Z T E N D Ő

Irta: Dr. LAMOTTE KÁROLY

A PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK VEZÉRIGAZGATÓJA

Egyének és intézmények értékét azzal mérik, hogy mennyit és hogyan tudtak megvalósítani azokból a feladatokból, melyeket a nemzet egyeteme kiszabott reájuk, vagy amelyeknek megvalósítására önként vállalkoztak.

Sem az egyéneknek, sem az intézményeknek fennmaradása a tisztultabb erkölcsi felfogás szerint tehát nem öncél, hanem csak beolvadás az egyetemes nemzetbe, ezért életüket és fejlődésüket nem különállóan, hanem a nemzet egyetemén keresztül kell biztosítaniok.

Most száz éve alapították meg elődeink az első magyar bankot, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankot. Ebből az alkalomból megkísérlünk visszapillantást vetni eddigi működésére, megkíséreljük szemléltetően bemutatni, hogyan rajzolódik be ez az intézmény az egyetemes magyar nemzeti, politikai, gazdasági, társadalmi, vidéki és városi életbe.

Nem banktörténetet akarunk adni. Beszámolunk arról, miképen vett részt ez az intézmény a közfeladatok megoldásában, hogyan illeszkedett be a nemzeti munka szervezetébe.

Büszkék vagyunk a multa és ha igyekszünk a jövőben fejleszteni és erősíteni intézetünket, akkor ezt sohasem öncéllal fogjuk tenni, hanem áthatva attól a meggyőződéstől, hogy erős csak az a nemzet lehet, amelynek erősek polgárai, intézményei.

Budapest, 1941 október.

MAGYARORSZÁG TÉRKÉPE
A PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK ALAPÍTÁSÁNAK IDEJÉBEN

MAGYARORSZÁGNAK

MELLÉK-TARTOMÁNYAINAK

és

ERDÉLYNEK

FÖLD-ABROSZA

A legújabb kiadás után

kiadta

SCHEDIUS LAJOS,

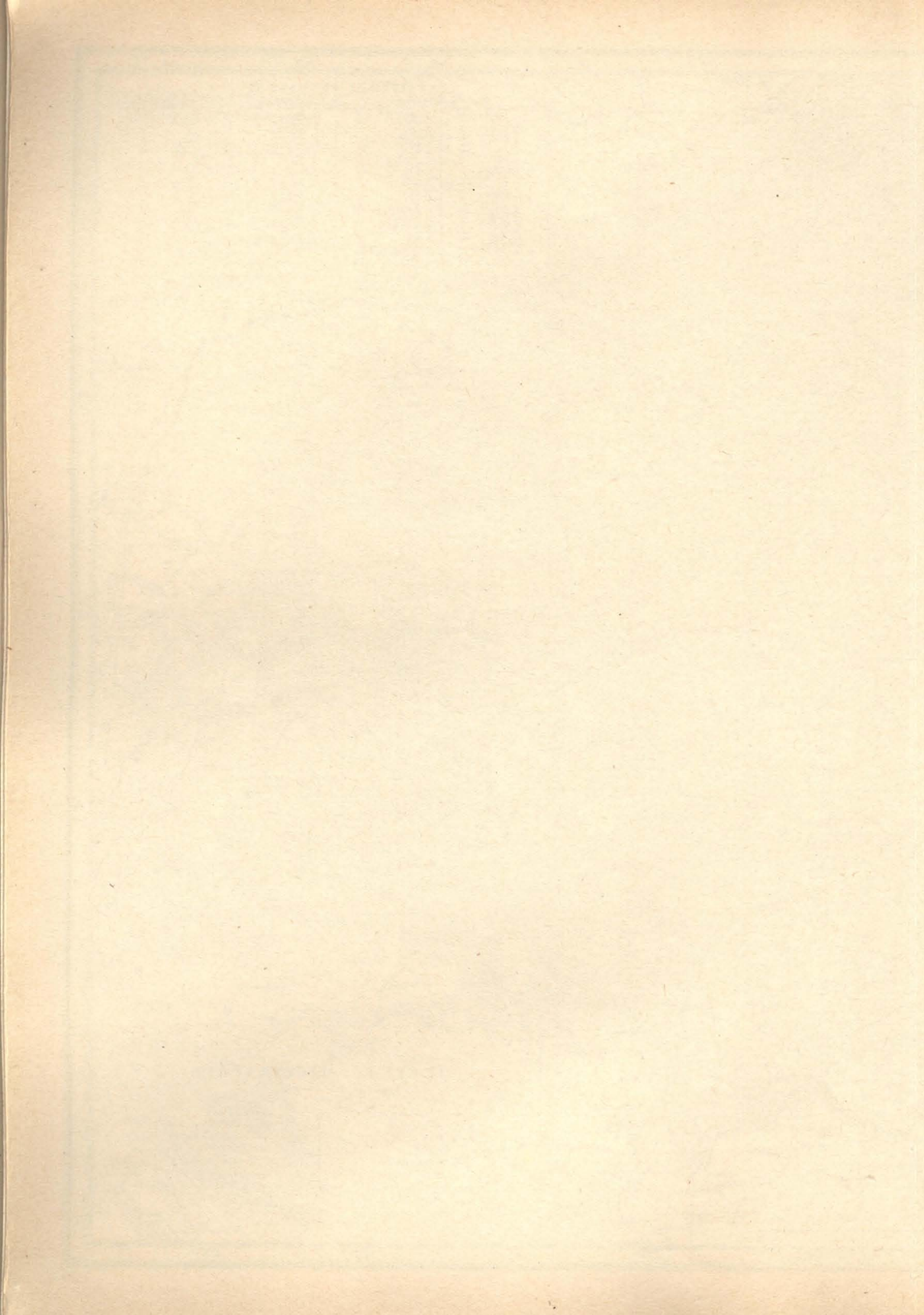
kir. Tanácsos, és a kir. magy. Egyetemnél Oktató

PESTEN 1835.

*Tudótlank Eggenberger Józsefnek
és Beckmann Gustávnak.*

Schedius v.
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

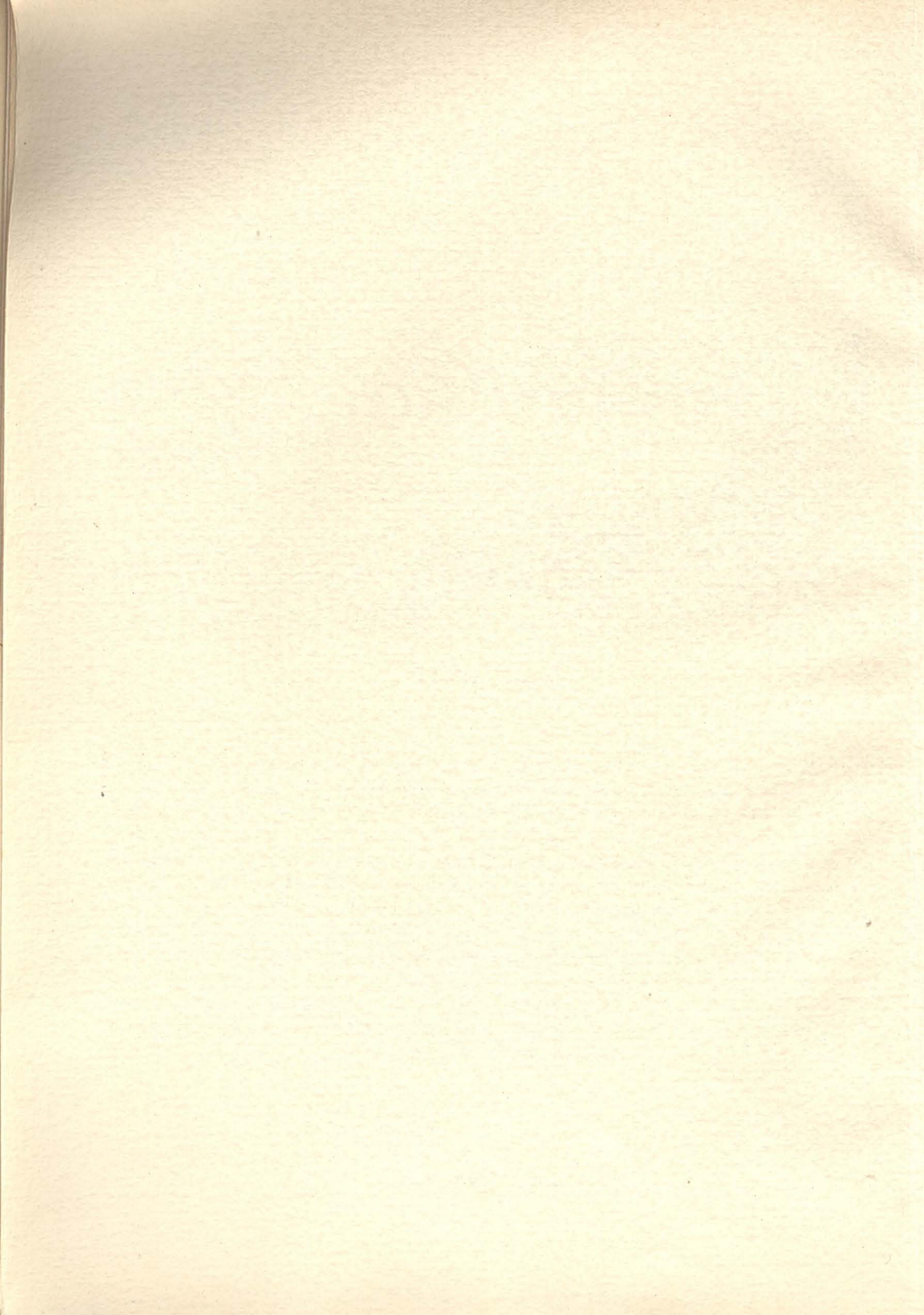

PEST-BUDA 1841-BEN

Az 1838-as nagy árvíz után feltámad romjaiból a két testvérváros. Pestnek 65 ezer, Budának 30 ezer (Óbudával együtt 40 ezer) lakosa van. Az ifjú Pest kereskedik, gazdasági erőforrásokat gyűjt, a vén Buda a politikai élet és a hivatalok központja. A Dunán még hajóhídon közlekednek, de már két év óta épül Széchenyi Lánchídja. 27 gőzös, sok száz vontatóhajó és uszály szántja a megszelídülő folyam hullámain. Az új Pesti Théátromban magyarul játszanak a nemzet nap-számosai és a dunaparti Vigadó farsangi mulatozásait szívrepesve várják a Dámák. Már él a Nemzeti Casino, az Akadémia, a Lótenyésztő Társaság és most készül el a Vármegyeháza épülete. Természettudományi Társulat, Orvosegyesület alakul, négy esztendeje visszhangzik a hazában Vörösmarty „Szózat“-a, Kossuth megindítja a Pesti Hírlapot és Liszt Ferenc magyar rapszódiait szerzi. Kereskedelem, ipar fejlődésnek indul, csak a hitelélet van elmaradva, holott több mint tíz éve látott napvilágot a legnagyobb magyar műve: a Hitel. Az ország sok tízezer kereskedője és 117 ezer iparosra súlyosan szenved az áldatlan pénzvviszonyok nyomása alatt. Gazdasági tervek szövődnek, az újjászületés évei ezek!

TUDÓSÍTÁS

az első Magyar Kereskedési Bank felállításáról.

Ansicht

über die Begründung der ersten ungarischen Commercial-Bank.

A' közönségesen érzett szükséges volt egy olyan intézetnek, melly az igazságnak serény kiszolgáltatására alapulva, képes volna a' kereskedők és Magyar Ország minden nemzetű egyes lakosai elszórt erejét egységbe hozni azon nemes célra, hogy hazánk számos termékeinek eladása előmozdítassék, minden szorgalmas kereskedőnek keresetje könnyebbitessék 's a' hazai munkásság felélesztessék; — továbbá hogy az, a' ki pénzt költsönözvén, ennek bizonyos és pontos visszafizetésére számot tarthat, tökéletes bátorságba tétethessék: néhány idevaló nevezetes kereskedőket és magányosokat (privatusokat) arra indíta, hogy Ő Császári Királyi Főherczegségének Országunk Náporispányának, minden közhasznu igyekezet buzgó oltalmazójának és előmozdítójának hatalmas pártfogása alatt, olly intézetet állítanának-fel, melly által a' kereskedés 's ez által az egész hazai munkásság számára nevezetes tőkepénz szerzettessék, melly egyedül a' kereskedésre forditva, hazánkban a' pénz forgását sokszorozza, az igyekezetet bátorítsa, a' felvállolt tartozások pontos tellyesését könnyebbitse, végre a' személyes hitelnek erős talpkövet vessen, 's éppen ez által a' szorgalomnak eddiglen olly veszedelmes uzsoráskodásnak eleit vegye.

Vizsgáló szemmel tekintvén által az ezen intézet számára „**ELSŐ MAGYAR KERESKEDÉSI BÁNK**“ Firma alatt készült 's a' legfőbb helyre felküldött rendszabásokat, mindenki befogja látni ezen közhasznú intézetnek tökéletes voltát.

Das allgemeine Bedürfnis einer Anstalt, welche auf eine schnelle Rechtspflege gestützt, vermögend wäre, die zerstreuten Kräfte der Handelsleute und Private aller Nationen Ungarns zu dem edlen Zwecke zu vereinigen, den Umsatz unserer zahlreichen Landeserzeugnisse zu befördern, den Erwerb eines jeden betriebsamen Geschäftsmannes zu erleichtern, und die vaterländische Industrie zu beleben; dann aber auch demjenigen, der durch Verleihung seines Geldes an Andere, eine sichere, bestimmte Zurückstellung seines dargeliehenen Vermögens zu erwarten berechtigt ist, genügende Beruhigung zu verschaffen; hat mehrere der hiesigen bedeutendsten Kaufleute und Private zu dem Entschlusse bewogen, sich unter der Höchsten Protection Seiner kaiserl. Königl. Hoheit des Erzherzogs Reichs-Palatins, dem erhabenen Beschützer und Beförderer jedes gemeinnützigen Unternehmens, eine Anstalt zu errichten, durch welche dem Handel, und mittelst demselben der vaterländischen Industrie, ein namhafter Capitals-Fond zugeführt werden könnte, welcher bloß in den Geschäftsverkehr verwendet und öfters umgekehrt, den Geld-Umlauf in unserem Vaterlande befördern, den Unternehmungsgeist aneifern, die pünktliche Erfüllung eingegangener Verbindlichkeiten erleichtern, sonach den persönlichen Credit fest begründen, und gerade hiedurch dem der Industrie bishero so verderblichen Wucher steuern würde.

Bei einem prüfenden Ueberblick der für diese Anstalt unter der Firma: Erste ungarische Commercial-Bank, entworfenen, und Allerhöchsten Ortes unterbreiteten Statuten, wird sich die Solidität dieser gemeinnützigen Anstalt Jedermann beurfunden.

A pesti magyar kereskedők 1830-ban kérvényezték az első Magyar Kereskedési Bank felállítását, melyet a „Pesti Kereskedői Pitvar“ óhajtott. 1830 májusában nyújtották be a helytartótanácsnak a kérvényt, egyben József nádor magas pártfogását is sikerült megnyerniök. Az ország ipara és kereskedelme ez időben teljesen a magánhitelre volt utalva. A pesti tőzsérek és bécsi bankárok egyformán kihasználták a helyzetet és méregdrágán folyósították a kölcsönöket. A kereskedői pitvar megmozdulása élénk visszhangra talált s a kibocsátott részvényjegyzési felhíváson sűrűn gyűltek az aláírások.

X. Mind-Szent' Hava., OCTOBER, vagyon 31 Napja.

K. Nyu.	Katholikus és Evangelikus KALENDARIOM		Görög v. ó SEPTEMB	☾ jár.	Planéták' állapotja	☉ K. Nyu. ór. m/ór. m
Pént.	1 Remigius	Remigius	19 Troph.	☉	homályos	6 15 5 45
Szom.	2 Leodegar	Honorius	20 Eustach.	☉	alhatatlan	6 17 5 43
40) † K. Az inszakatról Máté 9. Ev. Luk. 18. Gör. Márk: 8.						
Vasár	3 C18 Oliv. Ün.	C17 Rosal.	21 E 19 Kod	☉	Kandidus	6 19 5 41
Hétfő	4 Sz. Ferentz	Sz. Ferentz	22 Fókás	☉	homályos	6 20 5 40
Kedd	5 Placidus	Placidus	23 Ján. fog.	☉	essős	6 22 5 38
Szerd.	6 Bruno	Frider	24 Thekla	☉	i d ó	6 24 5 36
Tsöt.	7 Justina	Etelka	25 Eufros.	☉	☾ 10 ór 27 e	6 25 5 35
Pént.	8 Brigitta	Pelagia	26 János	☉	Nh. 10 ór 59	6 27 5 33
Szom.	9 Dénes	Dénis	27 Callist.	☉	borult	6 29 5 31
41) † K. A' Király menyegzőjéről. Ján. 4. Ev. Máté 9. Gör. Luk 5.						
Vasár	10 C19 B. Fer.	C18 Gedeo.	28 E 19 Cha	☉	alhatat-	6 30 5 30
Hétfő	11 Placidus	Kálmán	29 Cyriak	☉	lan és	6 32 5 28
Kedd	12 Miksa Püs.	Miksa	30 Gregor	☉	változ	6 34 5 26
Szerd.	13 Kálmán	Eduar.	1 Ó Octob	☉	borult	6 36 5 24
Tsöt.	14 Kalisjus	Kallist.	2 Ciprian	☉	☾ 5 ór. 38 e	6 38 5 22
Pént.	15 Theresia	Theresia	3 Dionis	☉	hideg	6 39 5 21
Szom.	16 Gál A.	Gál A.	4 Hieror.	☉	szelek	6 41 5 19
42) † K. A' király beteg fiáról. Ján. 4. Ev. Máté 9. Gör. Luk. 6.						
Vasár	17 C20 Hedv.	C19 Floren	5 E 20 Cha	☉	hives	6 43 5 17
Hétfő	18 Lukács E.	Lukács	6 Tam A.	☉	és	6 45 5 15
Kedd	19 Ferdinand.	Ferdinand	7 Sergius	☉	kedvetlen	6 46 5 14
Szerd.	20 Vendel	Vendel	8 Pelagia	☉	fagyos	6 48 5 12
Tsöt.	21 Orsóla	Orsóla	9 Jakab	☉	w a p o k	6 50 5 10
Pént.	22 Kordula	Kordula	10 Eulamp	☉	☾ 10 ór. 17 r	6 52 5 8
Szom.	23 Cap Janos	Sever	11 Fülöp	☉	☾ lépa	6 53 5 7
43) † K. A' Király számvet. Máté 18. Ev. Máté 22. Gör. Luk. 17.						
Vasár	24 C21 Fortun	C20 Salam.	12 E 21 Pro	☉	Téli fény	6 55 5 5
Hétfő	25 Krisán	Crispin	13 Carpus	☉	Nh. 10 ór 18	6 56 5 4
Kedd	26 Dömötör	Dömötör	14 Parascol	☉	kellemetes	6 58 5 2
Szerd.	27 Sabina	Sabina	15 Lucian	☉	napok,	7 0 5 0
Tsöt.	28 Simon Jud.	Simr Jud.	16 Long.	☉	tiszta	7 1 4 59
Pént.	29 Zenob.	Nárcis P.	17 Hoseás	☉	levegő	7 2 4 58
Szom.	30 Kolos †	Evald	18 Lukás	☉	☾ 7 ór 13 reg	7 4 4 56
44) † K. Az adópénzről. Máté 22. Ev. Ján. 4. Gör. Luk. 8.						
Vasár	31 C22 Farkas	C21 Narzis	19 E 23 Joel	☉	napfény	4 51 5 56

A' Hold'
Negyedjei.

☾ Az utolsó fer-
tály megjelen
7kén 10 ór. 27 m.
est., homályos és
essős idővel.

☾ Megújul a'
Hold 14kén
5 ór. 38 min. est.,
borult és szeles
napokkal.

☾ Az első fer-
tály megjelen
22kén 10 ór. 17 m.
reg. gyenge időt
ígér.

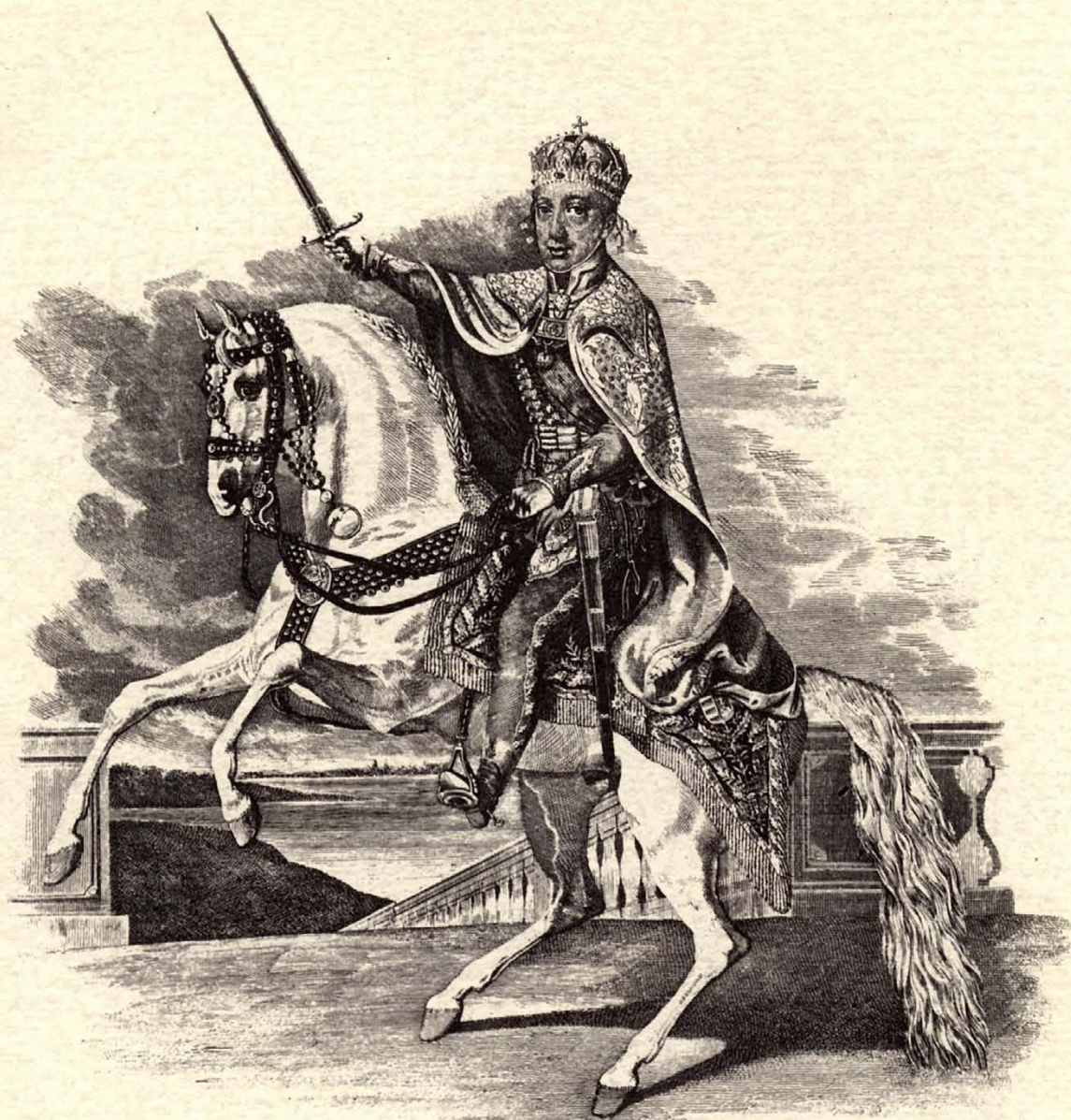
☾ Hold tölte lé-
szen 30kán
7 ór. 13 min. reg,
kellemetes időt vár-
hatunk.

Szüreti
Törvény - Szünet:
egész
Octoberben.

Vásár:
Debreczenben
October 9dikén,

Tizenegy évi vajúdás után, 1841 október havában megszületett az első magyar bank. Pesti kereskedők alapították, azok ringatták bölcsőjét s nyilván érezték, tudták, hogy túlnő majd a pesti kereteken és az egész magyar kereskedelmi, gazdasági és ipari élet vérkeringésében fontos szerepet fog betölteni.

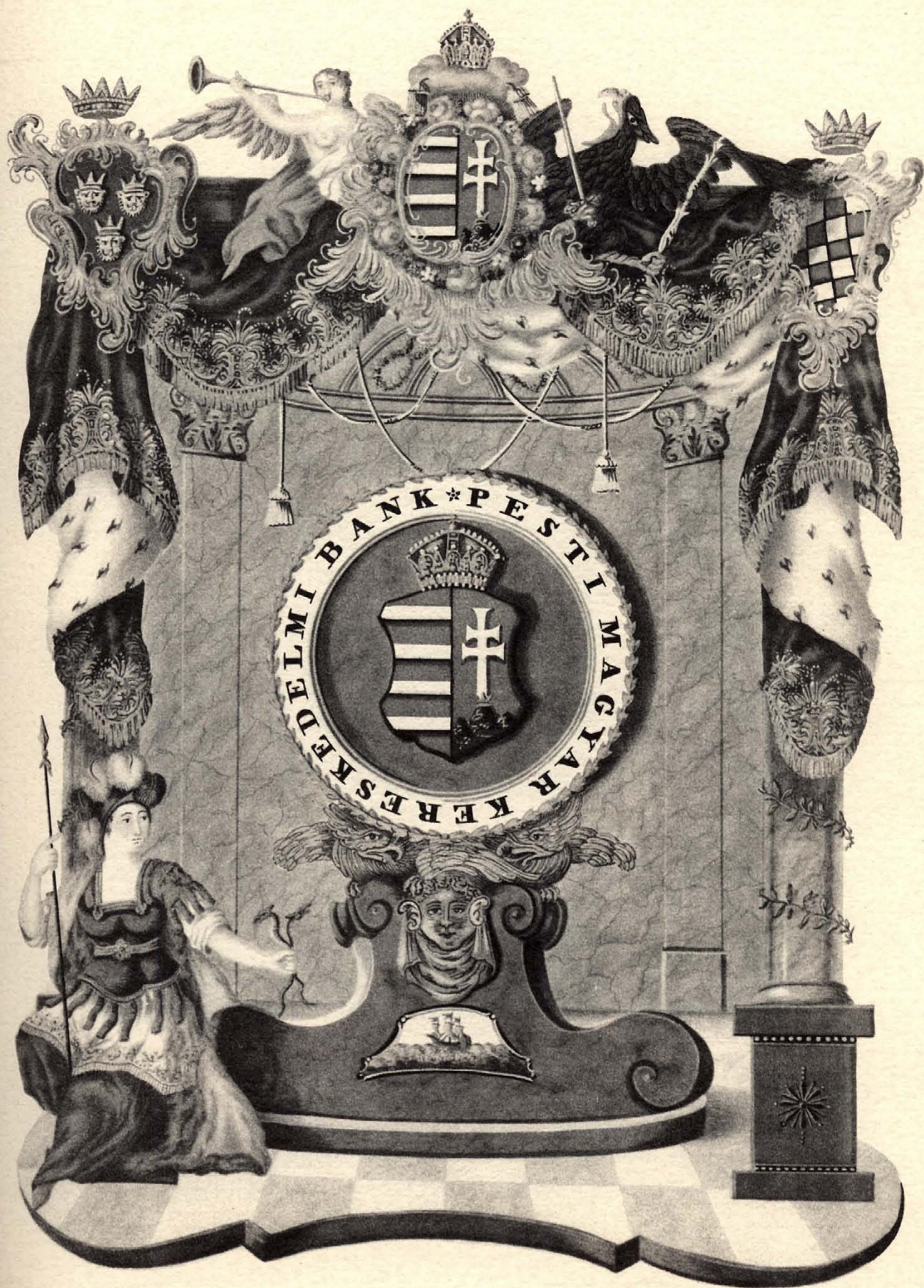

*V. Ferdinánd Magyar Király,
Koronázásakor, a Király-hegyen Pozsonban.
1830. Sept. 23.*

Ferdinánd király 1841 október 14-én írta alá a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank alapítólevelét. Színaranyból készült, negyedkilogramm súlyú, finom mívű tok rejti a bank pecsétjét. A pergamentlapokra rajzolt, dús színekkel élénkített, piros bársonyba foglalt, fehér és zöldszerű selyemszalag-átkötővel ellátott privilegium-levelt azt jelentette, hogy hazai pénzforrás nyílik meg a magyar ipar és kereskedelem előtt.

A BANK SZABADALOM-LEVELÉNEK CIMLAPJA

13078.
918.

1841.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank szabadalom-levelének egyik oldala Pest-Buda látképével. A művész már az építés alatt álló Lánchidat is megrajzolta, Clark Vilmos terve nyomán. A királyi okirat leszögezi, hogy a „felállítandó, szabályokkal ellátandó és bizonyos megállapított módon vezetendő bankot kegyelmes kereskedelmi kiváltságlevéllel kegyesen ellátni méltóztattunk.“

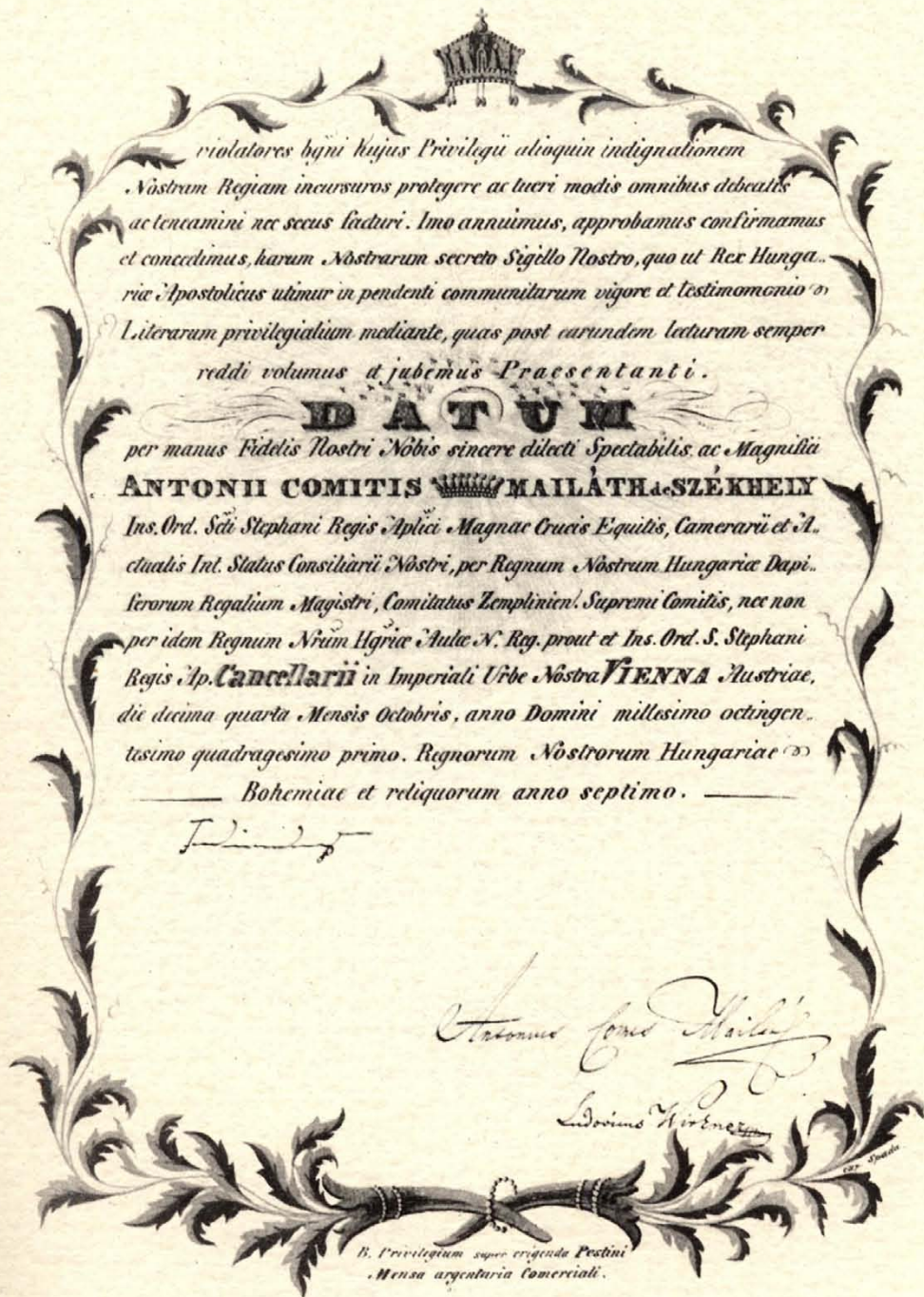
In nexu horum humillima supra fatae
ACTIONARIAE SOCIETATIS
 supplicatione capropter Nobis facta, benigne inclinati
 una benigne concedimus: ut Ea et in
BENEFICENTIA ARGENTARIA
COMMERCIALIS
 in officiosis suis expeditionibus proprio Sigillo utatur,
 cujus quidem descriptio est sequens:

SCUTUM

videlicet militare in figura orbiculari, filo aureo
 interne, et serpto e foliis lauri aureis coadunato externe sejunctis
 circumclusa et limbata, erodum, atque in linea perpendiculari bifari-
 atis arcis, de benigno annuti Nostro Caesareo Regio Insignia per-
 chari Regni Nostri Hungariae, dextram videlicet arcem argento
 et mixio odonis ductibus fasciatam, in alia vero sinistra rubeam
 tricoli viridi aurea corona redimito insistentem crucem argentam
 patriarchalem exhibens, superimpositoque eidem Regio, antelato Regno
 Nostro Hungariae proprio Diademate illustratum; inscripta denique
 ad peripheriam praedicto modo filo et serpto lauri aureis limbata
 sequenti majusculis literis justo intervallo in orbem dispositis
hungarica Epigraphe:
PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK.

A szabadalom-levél megengedi, hogy a „Kereskedelmi Bank hivatalos kiadványaiban saját pecsétjével éljen“ egyben hangsúlyozza, hogy „Magyarországunk és kapcsolt részeinek bármi rendű, fokú és tisztességű, tisztű, hű alattvalóinknak, kik a jelen levelünkről bármi módon tudomást vesznek, komolyan meghagyjuk és kegyelmesen megparancsoljuk, hogy nevezett társaságot felállítandó és fenntartandó pénzügyintézeteiben se nyilván, se magánúton ne zavarjátok, akadályozzátok, háborgassátok.“

Ferdinánd király aláírása a privilegium-levelen, melyet székhelyi gróf Majláth Antal, belső titkos tanácsos, királyi udvari főkancellár és Wirkner Lajos királyi udvari titoknok is aláírt. A főkancellár és a titoknok Bécsben székelt, a főméltóságú magyar királyi kancellári palotában „in der vordern Schenkenstrasse Nro. 47.“

József nádor

Az alapszabályok első pontja szerint „ezen bank járulmányi alaptőkéje két millió pengő forintba állapíttatik meg s az üzlet szükségletéhez képest mérséklendő arányban ötszáz pengő forintos, négyezer bankrészvényben bocsátatik ki.“ *Az első részvényjegyző József nádor volt, négy darab részvénnel.* A királyi herceg az elindulástól kezdve lelkesen támogatta a bankalapító mozgalmat. Mikor V. Ferdinánd a privilegium-levelet kiadta, a részvényjegyzési felhívásokon 335 aláírás szerepel, 1015 részvénnel. Ebből 29 külföldi aláíró, 206 részvénnel. Az alapításkor a részvénytőkéből 507 ezer 500 pengő forintot jegyeztek.

Actie

der Kaiserlich Ungarischen Commercial Bank.

Die Allmählich bezugsfähige Kaiserlich Ungarische Commercial Bank
 erklärt hiermit, dass N: N: oder jedem ansehnlichen Gesell.
 bei dessen Verlangen, in Folge der galicischen Statutenmäßigen
 Einlegung auf welche wir zum Zugeständnis statt haben können
 Eigenthümer der Actie geworden, und diesen auch
 den Ansehen Theil zu nehmen (Lohn, welche der Actioaar,
 und der Kaiserlich Ungarischen Commercial Bank, vereinigt ist,
 Allmählich genehmigten Charakters zu bejahen, und zu bejahen
 werden.

F. S. S. S.

Auf die Rückseite.

Gegenwärtige Actie der Kaiserlich Ungarischen Commercial Bank a. Folio..... cedirt auf	Ort der Übertragung /cession/	Jahr und Monat	Tag	Unterschrift und Unterschriften /cedentem /

A CSARNOK

Az alakuló közgyűlés 1842 április 30-án zajlott le a kereskedők dunaparti Csarnokában. Az épület — Hild József műve — ma is ott áll a Ferenc József-téren, a bank jelenlegi palotájának közvetlen közelében. A Csarnok akkoriban a pestbuda gazdasági és kereskedelmi élet központja volt. Földszintjén a Két Casino Kávéház csábított, előtte a „Rakodó Piac” élete nyüzsgött. A bank első helyiségét a Csarnokban bérelte, évi 965 forintért. Az épület első emeletén volt a szerény hajlék; két vagy három szoba lehetett. Az intézet 733 forintot és 5 krajcárt fizetett Hild Józsefnek az átalakításért. A Csarnok első emeletének 22 szobájában a Nemzeti Casino rendezkedett be. 1842 augusztus 1-én kezdődött meg a bank tulajdonképpen működése. Ezen a napon már felvonult a nyolc főből álló katonai őrség is. A zsoldot a bank fizette, s az évente 289 forintra rúgott. (1849 januárjában szüntette be Windischgrätz herceg az őrséget.) A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank üzletműködésének első esztendejében helyezte el a nádor a Lánchíd alapkövét, ez évben jelenik meg Petőfi Sándor első verse nyomtatásban, s ugyanekkor zenésítette meg Egressy Béni a Szózatot.

ILYEN KATONAI ŐRSZEM ÁLLOTT
A BANK ELŐTT

A bank személyzete kezdetben 1 könyvelő, 1 segédkönyvelő, 1 pénztárnok és 1 hivatali szolgálta. Ezekhez később a főtitoknok és a segédpénztárnok csatlakozott. Az irodaszerek, nyomtatványok és hirdetések számlája az első évben 400 forint volt, 140 forintot fizetett a bank tüzelőért és 151 forintot adott ki gyertyára és lámpaolajra. Kegyelettel őrzi a száz éves bank az első pénztárlátát, mely kovácsolt vasból készült, erős vaspántokkal, különleges zár-szerkezettel. 1842 novemberében e ládában 72 ezer forintot őriztek bankjegyekben és ezer forintot — két zsáknnyit — ezüsthuzasokban. A mult emlékei a fémpénztartó fatányérok is.

PESTIMAGYAR KERESKEDELMI

BANK.

*Bei Vorzeigung bezahlt die Cassa der Pesther ungf. Commercial Bank
nach Willen des Herrn Moritz v. Ullmann, Gulden Zweitausend
in Zwanzigern 3 M. 1 fl. den 27. April 1843.*

Gut für 2000. — in 20^{ern} 3 M.

*Die prov. Direction der Pesther
ungf. Commercial Bank*

N^o

655

PESTHER UNGARISCHE COMMERCIAL BANK.

Az első pénztári utalvány 2000 forintról szólt, ezüsthuzasokban és 1843 április 27-én állította ki a bank. Ez évben vezette be az igazgatóság kölcsönök folyósítását pesti és budai házingatlanokra, majd úgy határozott, hogy előleget folyósít beraktározott árukra. 1843 júniusában megindul a betétüzlet is. Az első betét-tulajdonos báró Mann, aki 14 ezer forintot helyezett el, 4 százalék kamatozással, félévi felmondás kikötésével. Ugyanekkor történik a bank végleges és alapszabályszerű megalakulása. Eddig mindent az ideiglenes igazgatóság intézett. A bank elnöke Ürményi Ferenc, aranykulcsos, titkos kamarás, koronaőr lett. Új, eleven élet kezdődik. Az 1843-1844. üzletév végén a betétek összege 303 ezer forint s a következő esztendőben már több mint 700 ezer forint.

Fenséges Császári Királyi Örökös Fő-Herceg!
Nagy-Méltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanács!
Legkegyesebb Urunk!
Kegyes Uraink!

Az Eö. Fensége határtalan kegyességéből egy év előtt létre jutott pesti magyar kereskedelmi bank részvényesei, az egy évi gyakorlati tapasztalásai által azon meggyőződést nyervén, miszerint a legkegyelmesebben jóváhagyatott szabályokban is rendelkezésben több olyan hiányok és megszorítások léteznek, melyek részint a szabályok szóbeli szerkeztében, részint az előre nem láthatott, és csak valószínűsággal uelétfolytatás által kipuhatolható - többnyire az itteni piacra és az ország kereskedelmi viszonyaiban alapult körülményekben gyökerezetnek; melyek azonban ezen eszinge intézet kifejlesztés és virágzását nem csak nehezítik, hanem lehetlennit is: megbízták az alolirt igazgatóságot a végett, hogy a tapasztalt hiányokat kijelölve, azok minemidoni javításukat és az illető cikkelyek celszerűbb szerkeztetését tervezze, és illy javaslatát, a fennálló szabályok 38. §-a értelmében egy összehívandó közgyűlésnek bővebb vizsgálata alá terjessze.

Az igazgatóság ehli megbízásában eljárván, miután az általa javasolt, és itten f. alatt aláíráttal zárt módosításokban az o. f. évi Január 28. ^{szikán} tartott közgyűlés csakély változatos mellett egészen megegyezett volna, ismét az ösves részvényesek meghagyásából bátorkodik, Császári és Királyi Fenségedhez, és a Nagy-méltóságú Királyi Helytartó Tanácshoz olly aláíratos kéiréssel folyamodni, miszerint a tervezett módosítások legkegyelmesebb jóváhagyatását

és megerősítést magas és kegyes közbenjárásával Császári és
Királyi Felségétől kikérni és kieszközölni méltotassék.
Mély tisztelettel maradván

Császári Királyi Fenségednek
és
a Nagy Méltóságú Királyi Helytartó Tanácsnak

alázatos szolgálói
a pesti magyar kereskedelmi
Bank Igazgatóságának nevében
Urmagy Ferencz
Bank Elnöke.

Pénztár állapota.

1843-ik évi Junius 8-án megvölt.	105,845 for. 43½ kr.
Az év folytatában bevétel	2,782,598 „ 54 „
Kített tehát a' bevétel	2,888,444 „ 37½ „
A' kiadások tesznek	2,878,120 „ 7½ „
'S így 1844-ik évi Május 31-vel marad a' pénztárban	10,324 „ 30 „

e' szerint tehát 1844-ik évben az összes pénzcseré
5,766,564 pengő fortal 45 krral mutatkozik.

Az intézet jövedelmei

állottak a' leszámolás-letét és kölcsön ügyektől	43,934 for. 49 kr.
különféle járandóságokból	449 „ 3 „
a' bevétel tehát felmene	44,383 „ 52 „
Ha ebből az 1844-dik Junius 1-jétől November 30-kaig számított első félévre tartozó	4,995 for. 19 kr.
továbbá az igazgatási költségek	6,996 „ 32½ „
és a' használatra betett Pénzöszegekért járó lefizetett kamatok	2,837 „ — „ 14,828 „ 51½ „
levonatnak, tiszta jövedelem mutatkozik	29,555 for. —½ „

E' tiszta nyereség minden egyes fenálló részvénynek összes jövedelmül tulajdonit 29 pftot 7½ krt. 's miután ebből az **első fél évre 1843-iki Junius 1-től 1843-ki November 30-ig** már 12 fl. 30 kr. kifizettetett, fenmarad még 16 for. 37½ kr. részvényenkint.

Az igazgatóság ezen nyereséget az alap szabályok értelmében elosztatni indítványozza.

Midőn ezennel a' kezdetben lévő intézet állapotát érdeklő minden viszonyoknak, és az első foglalkozási évben nyert eredményeknek rövid áttekintését befejezném, — felhivom a' Tekintetes Választmányának tisztelt tagjait, méltóztassanak az előadattokról, valamint némelly elhatározás alá veendő tárgyakról nézeteiket nyilvánítani, — 's az igazgatóság igyekezetét legcélszerűbben elősegíteni.

Költ Pesten Junius 4-kén 1844-ben.

Az eredeti előadással hanggegyező.

B o g s c h J.

Főtitoknok.

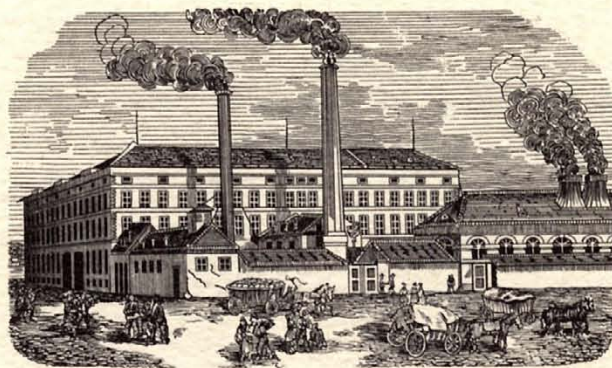
Ürményi Ferenc elnök 1844 június 4-én, a bank tekintetes választmánya előtt ezt mondotta: „Képesnek érzem magam, tisztelt Uraim Önök előtt azon örvendetes nyilatkozást tehetni, miszerint a bank hivatalos működései által a pénzforgás előmozdítására, s a kereskedés és ipar élénkítésére eddig is már tetemes befolyással volt, hogy a közösködés mindinkább nagyobbodott; és hogy ezen intézet, szigorú rend, pontosság, s az előforduló ügyeknek gyors előmozdítása által máris napról-napra növekvő dicsőséges közbizalomban részesül.“ Az évi jelentés, melyet Budán, a magyar királyi egyetem betűivel nyomattak, beszámol a bank jövedelméről és a pénztár akkori „állapotjáról.“

Pesti Pályaudvar.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank 1844 augusztus 22-én folyószámlát nyit a Központi Vasúttársaságnak, mely az első magyar közforgalmú gőzüzemű vasutat építette Pest és Vác között, 34 kilométeres szakaszon, 15 évvel azután, hogy Stephenson mozdonya elindult Liverpool és Manchester között. A bank 50 ezer forint előleget nyújtott a vasúttársaságnak a pesti pályaudvar telkének megvásárlására. Ezzel indul meg az összeköttetések sorozata a bank és számos magyar részvénytársaság között. Ugyancsak ez évben 20 ezer forint hitelt folyósított a bank Széchenyi István kezessége mellett — ki saját pesti házára kebelezte be az összeget — a Pesti Hengermalom Társulatnak. Ebben az esztendőben alakul meg Pozsonyban Kossuth Lajos kezdeményezésére az Iparvédegylet, mely székhelyét Pesten állítja fel. Megszületik a Gyáralapító Részvénytársaság és a Magyar Kereskedelmi Társaság is.

Pesti hengermalom.

Kossuth Lajos

Széchenyi István

Gróf Széchenyi István után Kossuth Lajos is közvetlen kapcsolatba kerül a bankkal, mely immár a magyar gazdasági és pénzügyi élet élére állt. Széchenyi a nemzet vagyonosodására akarta felépíteni a nemzet szabadságát, Kossuth előbb szabaddá akarta tenni a nemzetet, azután gazdagodjék, de megérezve az idők szelét, létrehozta a Gyáralapító Részvénytársaságot, melynek számára összeköttetést keresett a bankkal. Az igazgatóság Kossuth Lajossal és gróf Dessewffy Emillel 1845 elején tárgyalásokat folytatott, majd „lapot nyitott“ a főkönyvben a Gyáralapító Részvénytársaság nevére.

VALERO ANTAL SELYEMGYÁRA A LIPÓTVÁROSBAN

A banknál 1845 februárjában pénzbőség van, mire az igazgatóság újabb százezer forint hitelt szavaz meg a jelzálogüzlet céljaira. Valero Antal igazgató (később bank-kormányzó) veszi igénybe a száz-ezer forintot, hogy felépíthesse új selyemgyárát a Lipótvárosban. A saragossai spanyol származású Valero család már 1776-ban megalapította Pesten az első selyemgyárat, a mai Kürt utcában, melyet egykor Valero utcának neveztek. Valero Antal új gyárépületét 1848-ban a magyar kormány vette meg és fegyvergyárrá alakította át.

HIRDETMÉNY.

Kundmachung.

A pesti magyar kereskedelmi Bank-alapszabályainak 24. 25. 30. és 31-dik §§. rendelete szerint következő száz részvényes urak, kik a részvénykönyv kimutatása 's lap-sora szerint legalább 6 darab nevékre szőllő részvényt bírván, a legközelebbi Bankválasztmányhoz jogosítva vannak, az 1848-dik évi Junius 13-án délelőtt 10 órakor a helybeli Bank-szállásban tartandó választmányi-gyűlésben részesülni ezennel meghivatnak.

Gemäß den §§. 24. 25. 30. und 31. der Statuten der Pester ung. Commercial-Bank werden nachstehende 100 Herren Actio-näre, welche als, nach dem Stande des Actien-Buches und der Reihenfolge des Foliums, im Besitze von wenigstens 6 Stück auf ihren Namen lautenden Actien, zum nächsten Bank-Ausschusse berechtigt sind, eingeladen, an der am 13. Juni 1848 Vormittags um 10 Uhr hier im Banklocale abzuhaltenden Ausschuss-Versammlung Theil zu nehmen.

Ő cs. kir. Fensége István Főherczeg
Nádor 's kir. Helytartó úr.
Adler Nep. János.
Alter Antal.
Appiano József.
Auer Lázár.
Bajzáth József.
Balassa János.
Gróf Barkóczy János.
Baumgarten Izrael.
Bezerédy István.
Bikkessy István.
Báró Boemelburg Felix.
Buchler Benedek.
Burgmann Károly.
Czetlner Jakab.
Pádei Diván György.
Dumtsa Antal.
Dumtsa Dömötör.
Eder József.
Fábrí Pál.
Festetits Antal.
Fischer Bertalan.
Forster Lajos Vilmos.
Freyseisen János.
Frölich János Samu.
Fürstenberger János György.
Gácsi gyapju szövét és f. posztó
gyár.
Halbauer János György.
Hartleben Konr. Adolf.
Havas Ignác.
Havas József.
Hengelmüller Mihály.

Hertz J. és Pollack M.
Hertzfelder Hermann.
Herzfelder Dávid.
Hirschler Leon.
Hofer Frigyes.
Jálics Ferencz A.
Jankovics Márton.
Jankovics Antal.
Járy György.
Joannovich Péter.
Jurenák József.
Jurenák Pál.
Kadisch Joachim.
Karczag Benjamin.
Keim Konrád.
Kern S. Enoch.
Kochmeister Frigyes,
Idősb Kozsgeleba László.
Krantz Ede.
Krausz Károly.
Libaschinsky Károly.
Liedemann Ferencz B.
Liedemann J. S. Frigyes.
Magyar Academia.
Magyar Dav. J.
Manno István.
Marczibányi Livius.
Mühr Antal.
Gróf Nádasdy Paulai Ferencz ő Excell.
Gróf Náko Sándor.
Nándory József.
Nemzeti Casino Pesten.
Oszvald Antal.
Oszvald testvérek.

Pauer József.
Perger Ignác.
Báró Podmanitzky László.
Pscherer Miklós.
Báró Redl Imre.
Reseta János.
Revizsnyei Reviczky Imre.
Rosenfeld M. L.
Roth János Béla.
Báró Rothschild S. M.
Sandtner Vilmos.
Sartory János György.
Schlechta Ignác.
Schoober Ferencz.
Remetei Sebastiani Frigyes.
Remetei Sebastiani József.
Seiz János Keresztély.
Simon Florent.
Simonius Pál.
Stern Ignác.
Gróf Széchenyi István ő Excell.
Gróf Szécsen Miklós ő Excell.
Török Frigyes.
Tröscher József.
Ürményi Ferencz ő Excell.
Vághy Ferencz.
Valero J. Antal.
Veleczky János.
Weinzierl Vincze
Weisz Bernát Ferencz.
Wieser Ferdinand.
Wodianer Rudolf.
Wohldrann János.
Zsigmondy Pál.

Az alapszabályok 28. §-hoz képest minden választ-mányi tag csak személyesen jelenhet meg a gyűlésben, meghatalmazásnak helye nincs; egyébiránt a személyes megjelenésben akadályzott urak a rendszabályok 3-dik §-a szerinti, a 3 Igazgató úr választását illető szava-zati-lapot aláírva 's lepecsételve a pesti magyar keresk. Banknak beküldhetik.

Nach dem Wortlaute des §. 28 der Statuten kann je-des Mitglied des Ausschusses nur in eigener Person, und nicht durch einen Bevollmächtigten in der Versammlung er-scheinen; jedoch können im Verhinderungsfalle des persönlí-chen Erscheinens die Stimmzettel zur Wahl der 3 Herren Directoren, nach Vorschrift des §. 3. des Reglements unterfer-tigt, versiegelt abgegeben, oder an die Pester ung. Commercial-Bank zugehenbet werden.

Az 1847-48-as üzletév elején egymillió forint a befizetett alaptőke. Ehhez számítva a tartalék-tőkét és a betéteket, 1847 június 1-én, tehát az üzleti év megkezdésekor, hárommillió forint áll a bank rendelkezésére. Az állandóan szaporodó betétek elhelyezése egyre több gondot ad az igazgatóságnak, de 1848 tavaszán az európai forradalmak zavarai megingatják a kereskedelmet, s a hitelgények egyszerre megnövekednek. A nemzet akkor nyerte vissza önállóságát és a függet-len kormány fontos szerepet juttat a banknak a magyar pénzügyek önállósítása terén. Ilyen körülmények között, 1848 május 1-én „Hirdetmény“ jelent meg, mely gyűlésre hívja össze a választmányt, június 13.-ra, a „Bankszállásba.“

F e l s z ó l í t á s

a nemzethez kamatos kincstárutalványok kibocsátása ügyében.

Olly időket élünk, midőn az események hová fejlődése kiszámíthatlan. A nemzetnek készen kell lenni, hogy a jövő által készületlenül meg ne lepossék. A magyar senkit meg nem támad, senkit sem bánt: de ha megtámadtatik, a támadás előtt gyáván meghajolni nem fog, meghajolnia nem szabad. De hogy ne is törjék, ha meg nem hajol, a nemzetnek készen kell lennie minden esetre; készen kell lennie a béke olaj ágát nyújtania, ha becsülettel teheti, s a viharok is férfiasan szemébe nézni, ha Isten úgy akarja, hogy a házára vihar háruljon.

----- az ekkint begyülemdő arany és ezüst készletek pénzzé veretéséről, rögtön gondoskodandik.

A pénzügyi munkálatok másik ága: biztosan fedezett egy és két forintos magyar pénzjegyek kibocsátásából áll; melyek minden közpénztárakban teljes értékben ezüst pénz helyett elfogadtatnak; s a Pesti Kereskedelmi Banknál, mindenkinek a ki kívánandja akármikor ezüst pénzre felváltatnak.

A pénzügy minister ezen kibocsátásra nézve, a Pesti Kereskedelmi Bankkal olly kölcsönös ellenőrködési viszonyba lép, miszerint a kibocsátás határát, s arányát a Status teljeséggel át ne hághassa. Minden egy millio pft ezüst pénz alapján, biztos fedezet mellett nem több mint 2½ p. frt jegy bocsátatik ki. — A maximum 12½ millio frtra van határozva, mi végett 5 millio p. frt ezüst pénz alap kívántatik, s a Bank köteles leendő összes vagyónálvali jótállás terhe alatt meg nem egyezni: hogy akár ezen maximum, akár ezen arány a Status által áthágassék. — Az egész világ pénzügyi történetje ennél szilárdabb finantz munkálatot fel nem mutathat.

Ezen finantz munkálathoz szükséges ezüstpénzalapot, egy részben a kamatos kincstár utalványok eladásával szándékozom kiteremteni, s azért bizodalommal szólítok fel minden jóakarátú hazafit, hogy a mai napon e tárgyban kibocsátott rendeletem alapján, a kamatos magyar kincstár utalványok mihamarébbi megvételéhez járulni sziveskedjék.

A kincstár utalványok nyomtatás alatt vannak. Az egy és két forintos pénzjegyek kibocsátása szintűgy munkába vétetett. A technikai kiállítás, sok és bonyolult munkát, s biztosítási rendezést kíván. — Az utalványokat 10 — 12 nap alatt; a pénzjegyeket 6 hét alatt kiállíthatni reménylem. A hazafiak e célzati ajánlatai azonban, felhívott rendeletem szerint; ugy a fővárosban — hol már a hatóság erélyes közremunkálásával az ajánlatok elfogadására kellő intézkedés történt, — mint a vidékeken is, azonnal ideiglenes nyugtatványok mellett átvétethetnek.

A haza megvárja, hogy minden honpolgár köteleességét teljesítse.

Kelt Budán, május 23-kán 1848.

Kossuth Lajos s. k.
pénzügy minister.

Kossuth Lajos tudta, hogy pénz nélkül a legnagyobb lelkesedés sem viheti diadalra a magyar szabadság ügyét. „FELSZÓLITÁST“ intézett a nemzethez, „kamatos kincstár utalványok kibocsátása ügyében“, s ugyanakkor közli, hogy „biztosan fedezett“ egy- és kétforintos magyar bankjegyeket bocsátanak ki a Pesti Kereskedelmi Bank útján. Két nappal a „FELSZÓLITÁS“ megjelenése után a Pesti Hírlap már ezt közölte: „12 és félmillió pengő forint egyes és kettős magyar pénzjegyek kibocsátása immár munkába vétetett...“

Szerződés

Melly egy részről a Magyar államtólom nevében a pénzügyi miniszter, más részről a perui magyar kereskedelmi részvénytársaság bank társulati megbízásából annak igazgatósága közti kölcsönösen értékelendő bankjegyek kibocsátása kérésére, és birtoklására vegett kötötteret.

Tizennyolcadik. Ezen szerződés minden benne foglalt viszonyos kötelezettséggel, és kedvezéssel, kel megkötött akkor, midőn az annak alapján kibocsátott jegyek egyik nemzeti selyem bevétele, és megsemmisítése leírás, követhetőleg a szövegben levő jegyek, és névben a bank által elváltatott készpénzek minden szükségére is tárgyba elengedtetett.

Ezen szerződés két egyenlő példányban van aláírva, és mindenik félnek egy egy példány kiadva.

Kelt Budapesten Dunának 17 Kén 1848
a pénzügyi miniszter
Kossuth Lajos

Magyar Kereskedelmi Bank
névében

Havas József
Bank elnöke
Valero A.
Bank igazgató

Köszönetnyilvánítás
Bank igazgató

Az 1848 június 29-én tartott közgyűlésen Ürményi Ferenc elnök bejelentette, hogy a bank igazgatósága szerződést kötött Kossuth Lajos pénzügyminiszterrel 12 és félmillió értékű magyar bankjegy kibocsátására.

A bankjegy-kibocsátás kérdését az 1848 július 2-án tartott közgyűlésen tárgyalták le részleteiben. Ugyanakkor Ürményi Ferenc lemondott elnöki tisztéről s helyébe Valero Antal, pesti nagykereskedő, selyemgyárost választották meg. *Az ülésen jelen volt gróf Széchenyi István is, aki a szavazócédulákat gyűjtötte össze.* Az intézet jegy-kibocsátó bankká alakult és Valero Antal a bankkormányzói címet kapta. Rövidesen megkezdték az 1 és 2 forintos magyar bankjegyek nyomását. Kossuth nem akarta elvonni a bankot eredeti üzleti működésétől, s a kibocsátandó 12 és fél millióból 3 és fél millió forintot az ipar és kereskedelem fokozottabb támogatására ajánlott fel az intézetnek.

A KÁROLY-KASZÁRNYA

A bankjegynyomda műhelyeit és műtermeit a Károly-kaszárnyában rendezték be. Az épület 1727-ben készült s eredetileg az invalidusok és hadastyánok otthona volt. 1783-ban II. József rendeletére a pesti invalidusokat Nagyszombatra telepítették és gránátosok költöztek helyükbe. Az ezernyolcszázados évek elején már Károly-kaszárnya a neve, majd 1894-ben a főváros megvásárolta a katonai kincstártól városháza céljaira. Az egykori Gránátos-, ma Városház-utcára néző ablakok mögött nyomták három gyorsajtón a Kossuth bankót. 1841 október 14-én kelt a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank alapítólevele és 1848 augusztus 14-én kerültek forgalomba a Kossuth bankó első példányai.

Proclamatio.

A Debreczenbe menekült pártitók az Országnak már egyébként is olly igen megzavart viszonyait mindinkább bonyolítani meg nem szűnven. a' már engedelem 's jog nélkül kibocsátott bankjegyeken kívül, még 30 és 15 krajczáros jegyeket is adának ki, mellyek már forgalomban is mutatkoznak. Ezen papírpénz főképen a' szegényebb. 's különben is majd minden kereset nélkül szükölködő, kézművesek és földművelők kezébe kerül. kiket a' kártól megőrizni mindenek előtt szükséges. Azért előleg addig is mig a' magyar bankjegyek iránt rendelkezés fog tétetni ezen egészen törvénytelen 30 és 15 krajczáros jegyeket érvény- 's értékteleneknek nyilvánítom, 's elfogadásukat, mind a' közpénztárakban, mind magány forgalomban, czennel eltiltom.

Kelt Budai tábori főhadiszállásomon Febr. 23. 1849.

Herceg Windischgrätz Alfred s. k.
császári királyi Tabornagy

Die nach Debresin geflüchteten Rebellen, nicht müde die ohnehin so arg gestörten Verhältnisse des Landes noch mehr zu verwirren, haben außer den ohne Fug und Recht emittirten Banknoten, auch Scheine zu 30 und zu 15 fr. ausgegeben, welche sich schon im Verkehr zeigen. Dieses Papiergeld kommt meistens in die Hände der ärmeren, durch beinahe gänzlich mangelnden Erwerb ohnehin schwer bedrängten Klasse der Handwerker und Landbewohner, die vor Schaden vorzugsweise zu bewahren sind. Ich erkläre daher vorläufig, und bis auch über die ungarischen Banknoten eine Verfügung getroffen werden wird, diese ganz ungesetzlichen Scheine zu 30 und 15 fr. für ungültig und werthlos, und verbiethe deren Annahme sowohl bei öffentlichen Kassen als im Privat-Verkehr.

Hauptquartier Ofen, am 23. Februar 1849.

Alfred Fürst zu Windischgrätz,
f. f. Feldmarschall.

Rozbrojszici, kteri do Debrecna utekli, a beztoho už tak welmi porušeni potaži a položenja krajini este wac zamotai sieprestawaju, mimo pustenich do behu vez práwa a moci Banknot, widali aj Cedule po 30 a po 15 graczarów, kteri i w obchode sa už ukazuju. Papierowi tjeto pesáže dostawaju sa najwac do rúk chudobnejšij, pre úplni temer siedošteť zatódku horko utištnutij trjedi remeselnikow a roľšickich obywatelow, kterich obzľasťe od škodi zachrášiti treba. Wihlasujem teda predbežne a zakáz i straniwa uboršick Banknot ustanowehja nasledowati bude, tjeto docela sieprawné 30 a 15 graczarowé Cedule za sieplamé a za nasrže hič siehodni, a zakazujem prijimahja jesich jak wo wereznych, obecnych Kassách, tak aj w súkromnom (privátnom) obchode.

W hlavnom Stánu Budíne dňa 23:ho februara 1849.

Knjeza Alfred Windisgrac,
c. k. polní Marsal.

Az 1848-as év végén a háborús események miatt a kormány elhagyja a fővárost s a bankóprést is elszállítják Debreczenbe. Szomorú napok következnek az országra és a bankra. Windischgrätz herceg seregei az újév első napjaiban zeneszó mellett vonulnak be Pestre. Valero Antal kénytelen elhagyni a helyét. Havas József volt alelnök lesz a bank biztosa. Windischgrätz parancsára 1849 március 24-ig a Kossuth bankót „nemzeti“ bankjegyre kell becsereálni. A császári megbízott hirdetményt ad ki a magyar bankjegyek érvénytelenítéséről.

Protocoll
Zur Sitzung am 4 May 1849

296

Ungar Abrechnung des Bank
Siegels

297

Ungar des Geschäftsmanns des Grafen
Cavone. Rathhansje wunden die im
Rudolph Medicinischen Geschäft von
in München besitzenden Localitäten
Michael 1849 gutkündet.

Ungar Entwurf wunden zur Sitzung am 4 May Millergo wunden
der jüdisch gewandt und die Millergo mit dem Bombardement, begonnen
jetzt, fern die Sitzung zur nicht verble, die sich alle jüdisch Directoren
mühen; somit sind diese Entwurf nicht beifolgend zu sein.

A hadiszerecsé fordultával Pest felszabadul! 1849 április 24-én újra honvédhuszárok táboroznak az Újpiacra! (Ma Erzsébet-tér.) A hajóhidat a császári sereg felgyújtja és Hentzi tábornok, Budavár parancsnoka, sebbel-lobbal erősíti a várfalakat. Irányi Dániel, Pest kormánybiztosa átiratban hívja fel a bankot, hogy álljon ismét a nemzeti kormány rendelkezésére. Valero Antal bankkormányzó újra elfoglalja helyét. Időközben Görgey Artur honvédserege körülvárta Budavárát, Hentzi pedig lövetni kezdi Pestet. A bank Protocollja feljegyzi, hogy a bombázás miatt május 4-én nem tarthatták meg az igazgatósági ülést, mert a megjelentek az ágyúdörgésre elszéledtek.

Kereskedelmi Csarnok (Casino) Handelstand Gebäude.

Hentzi budavári ágyúútól sokat szenvedett a pesti part. Május 10-én romokban hevert a Redoute Dunára néző oldala és a Csarnok, ahol a bank szállása volt, erősen megrongálódott. A riadt lakosság a Városligetbe menekült. Május 21-ig nem tartott ülést a bank. Ezen a napon foglalták el a hős honvédek diadalmas rohammal Budavárát.

Ano 1635.

Lebaltung

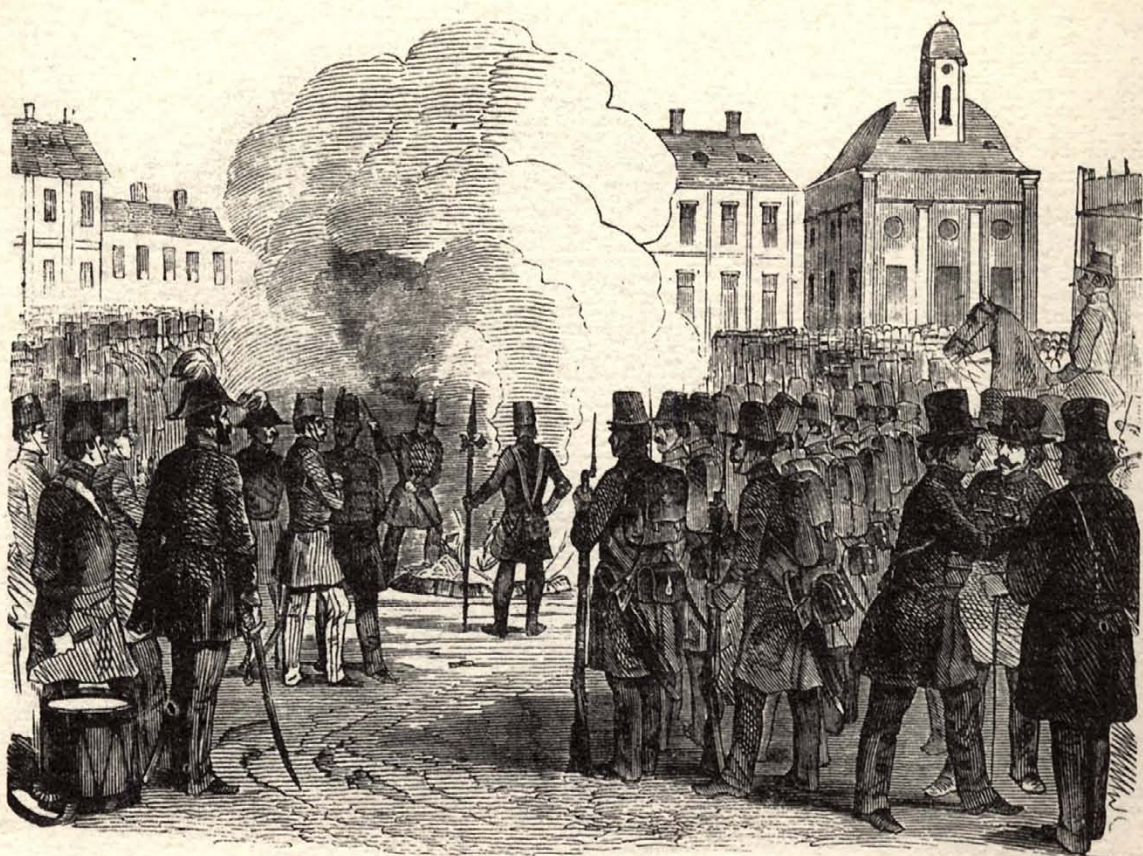
Übergeben Ein Tausend Vierzig-
Sieben und 30 kr. währ als unterhalt Kossuth
Nöben fünf Jos Lamotte fünfzig. Rauffen am
zur Lebaltung an das fünfzig k. k. Platz Kom.
mando übergeben wurden

42 Stück	à 10	420. —
125 "	" 5	625. —
1 "	" 2	2. —
2 "	+ 15	30. —
		<hr/>
		1047. 30

Jos Lamotte
Platz Kommando

A szabadságharc leverése után a győztes hatalom beszédte az érvénytelennek nyilvánított Kossuth-bankót. 1 millió 497 ezer kétforintost és 620 ezer 600 darab egyforintost bocsátott ki a bank, összesen 3 millió 614 ezer 600 forint értékben. Fedezetül az intézet pénztára 1 millió 695 ezer 718 forint és 48 krajcárt őrzött, dukátokban, ezüsthuzasokban, továbbá más arany- és ezüsttermékekben. A beszédett Kossuth-bankókról elismervényt adtak. Lamotte József pesti kereskedő nyugta ellenében 1047 forint és 30 krajcár értékű bankjegyet szolgáltatott be a k. k. Platzkommando urainál. Az egy és kétforintos abban a kivételes elbánásban részesült, hogy 8 napon belül bécsi kibocsátású bankjegyekre lehetett beváltani. Ez a határidő oly rövid volt, hogy nagy mennyiségben értéktelenedtek el a közönségnél azok a Kossuth-bankók is, melyeket a bank bocsátott ki.

A beszolgáltatott bankjegyeket a Szén-téren (ma Deák Ferenc-tér) katonai csapatok segédlete mellett nyilvánosan elégették. Könnyes szemű polgárok előtt lángolt fel a tűz. Ott égett nagy halomban a szürke egyforintos és a rózsaszínű kétforintos a többi magyar álladalmi pénzjeggyel együtt. Százezrek veszítették el vagyonukat, sokan jutottak koldusbotra. Az osztrák kincstár a bankjegy-ügyben olyan anyagi igényt támasztott a bankkal szemben, melynek összege a befizetett alaptőke kétszerezésére rúgott. Ha ez igényt érvényesítik, a szép fejlődésnek indult, izmosodó intézet, működése első évtizedében kénytelen lett volna csődöt mondani.

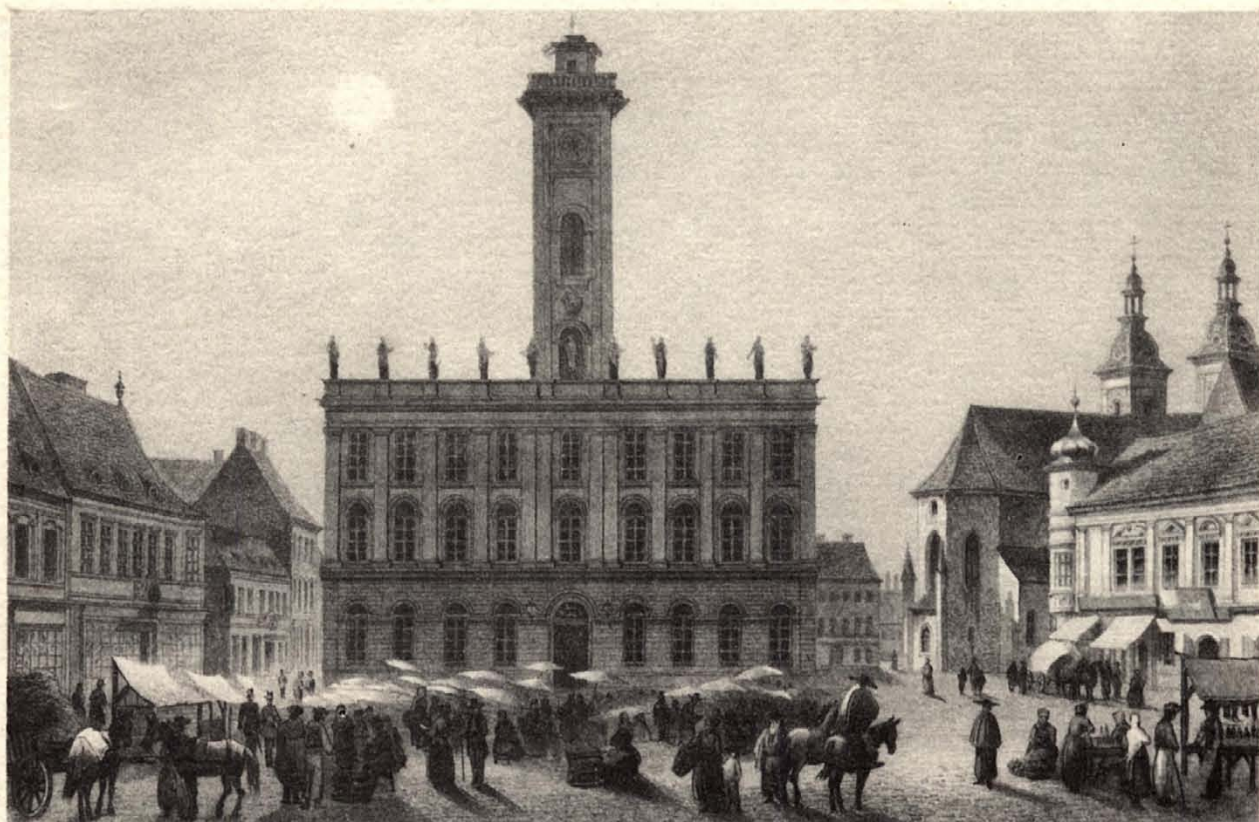

VÁRMEGYEHÁZA

Sok aggodalmat okozott a banknak a pesti Vármegyeház épületére 1849-ben folyósított 50 ezer forintos kölcsön. Az ugyanez év februárjában kért kölcsönt a megye hamarosan visszafizette, de júniusra ismét 50 ezer forintot vett fel az intézettől. Erre a kölcsönre a vármegye fontos közérdekű kiadásai miatt volt szükség. Az abszolutisztikus kormány azonban a vármegyeház épületét a fiskus tulajdonának nyilvánította és a kölcsön visszafizetését megtagadta. (Hét évig tartott, míg a legfőbb bécsi törvényszék a bank peresített követelését megítélte.) A tekintetes vármegye hajléka egyik nevezetessége volt a régi Pestnek.

A TORNYOS VÁROSHÁZA

A kereskedő és iparosvilág a szabadságharc leverése után pénztelenül állt. A sokféle igény kielégítésére az igazgatóságnak gondoskodni kellett a szükséges pénzforrásról. A magyar pénzjegyeket elkobozta az önkényuralom, osztrák pénz pedig nem került az országba. A bank gróf Zichy Ferenc országos főbiztoshoz fordult kétszázezer pengőforint segítségért. A kérést elutasították, a gondok nőttek, már-már fizetési zavarok fenyegettek! 1849 július 21-én a banknak 24 ezer pengő forintnyi betétet kellett visszafizetnie s a pénztárban mindössze 20 ezer forint volt. Igaz, ezüstpénzben. Pest városa mentette ki a bankot a kényes helyzetből. Adóslevelek elzálogosítása ellenében 24 ezer pengőforint kölcsönt adott a banknak, öt napra. Az intézet eleget tehetett kötelezettségének, megmenekült a fizetési zavaroktól és az ebből eredhető bizalmatlanságtól. A tornyos Városháza, mely a Dunaparton állt, a belvárosi plébániatemplom háta mögött, tudta, hogy nem érdemtelennek juttatott pillanatnyi segítséget.

Ofen, am 30. September 1849.

(1236)

K u n d m a c h u n g.

(2, 3)

Nachdem die seithero bestandenen verschiedenen Geld-Caluten, durch hohe Reglerungs Bestimmungen und durch die Wiederkehr des Friedens wieder geregelt, somit die Gemünisse bei dem GeschäftsVerkehr der Pesther ung. Commercial-Bank besetztigt sind, so findet sich die Bank-Direction veranlaßt hiedurch zur öffentlichen Kenntniß zu bringen, daß nunmehr alle Bank-Verhandlungen in der statutenmäßigen Valuta statt finden, und auch wie früher auf kurze Kündigungzeit verzinßliche Geldanlehen bei Ihrer Cassa angenommen werden.

Pest den 1. October 1849.

Von der Direction der Pesther ung. Commercial-Bank

Jos. v. Havas, Präses.

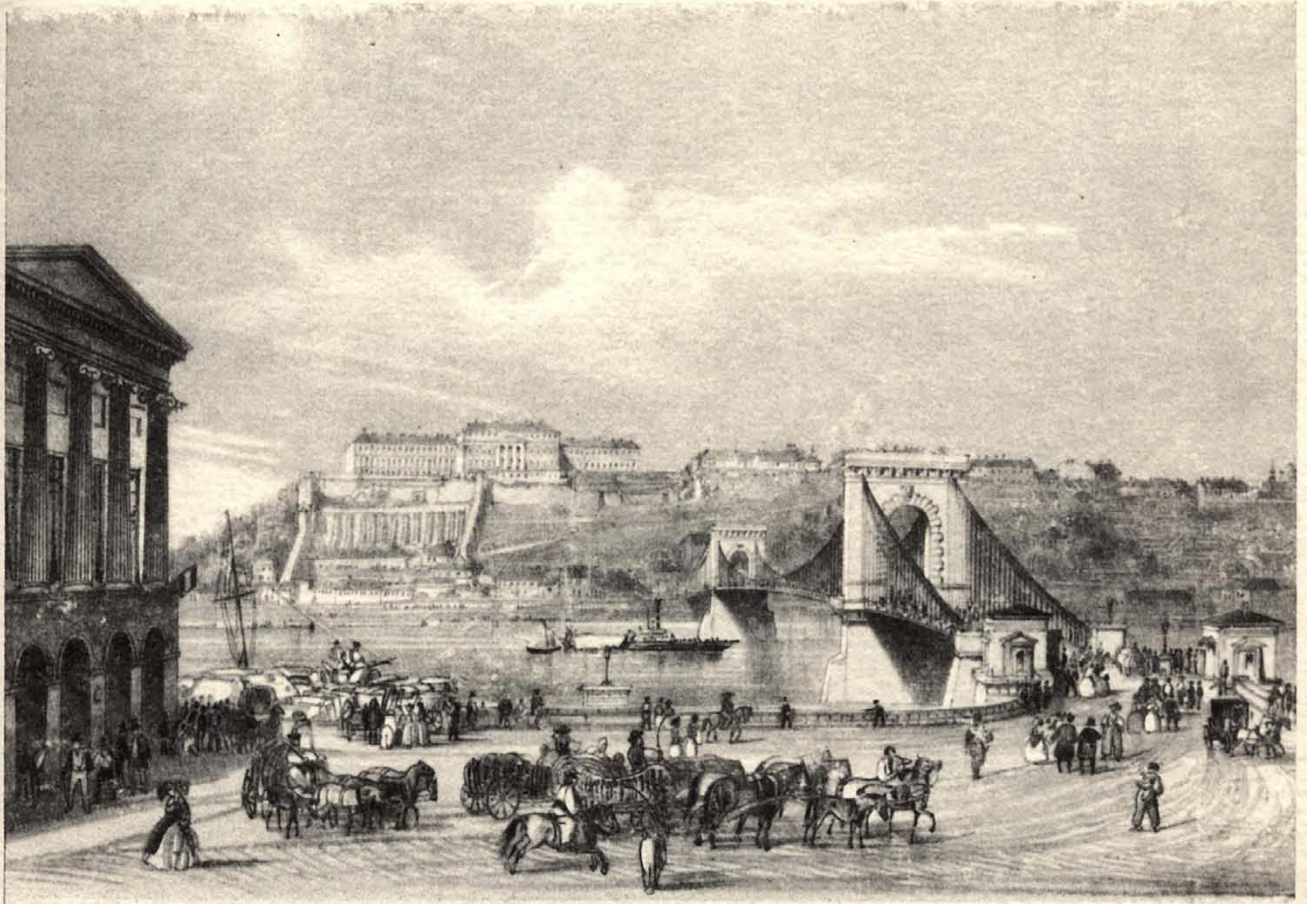
J. C. Friedrich Liebenmann,
Bank-Director.

Dem Magistrate der k. ung. freien Hauptstadt Ofen wird hienit bekannt gemacht, daß das in der Festung zur sogenannten Fortuna befindliche Einkehr- und Koffeehaus bestehend aus 29. Zimmern, 2 Stallungen auf 4 Pferde, mehreren Wagen-Remisen und Küchen, dann ein Wein-Keller auf 1000 Eimer, den 1. November 1849 l. J. angefangen auf 3 nacheinander folgende Jahre verpachtet werden wird. Die betreffenden Vicarianten mit einem Knecht von 75 fl. versehen, belieben in der am 6. October 1849 abzuhaltenden Wirtschafts-Commission-Sitzung Früh um 9 Uhr zum erwähnten Dictations-Act zu erscheinen, inzwischen können die näheren Bedingungen in der städtischen Buchhalterei eingesehen werden. Ofen am 2. October 1849. 1259--(1, 2)

BANKHIREDETÉS AZ ÜZLETMŰKÖDÉS FOLYTATÁSÁRÓL A
„PESTHER ZEITUNG“ 1849 OKTÓBER 4. SZÁMÁBAN

A kormány 1849 szeptember végére úgy ahogy rendezte a pénzügyeket, helyesebben a különböző kényszerárfolyammal ellátott pénzjegyeket egyenértékűeknek jelentette ki. A banknál megszűnt a pénztelenség s az ezzel kapcsolatos bizonytalanság is. A közönséget hirdetményben értesítették, hogy az intézet folytatja mindennemű üzletét és rövid felmondásra ezután is elfogad betéteket. Az igazgatóságnak erről a fontos elhatározásáról a „Protocoll“ megemlékezik. Ugyanakkor nagy gyásza van az országnak, mert a szabadságharc 13 vértanúja 1849 október 6-án hősi halált hal az aradi vesztőhelyen.

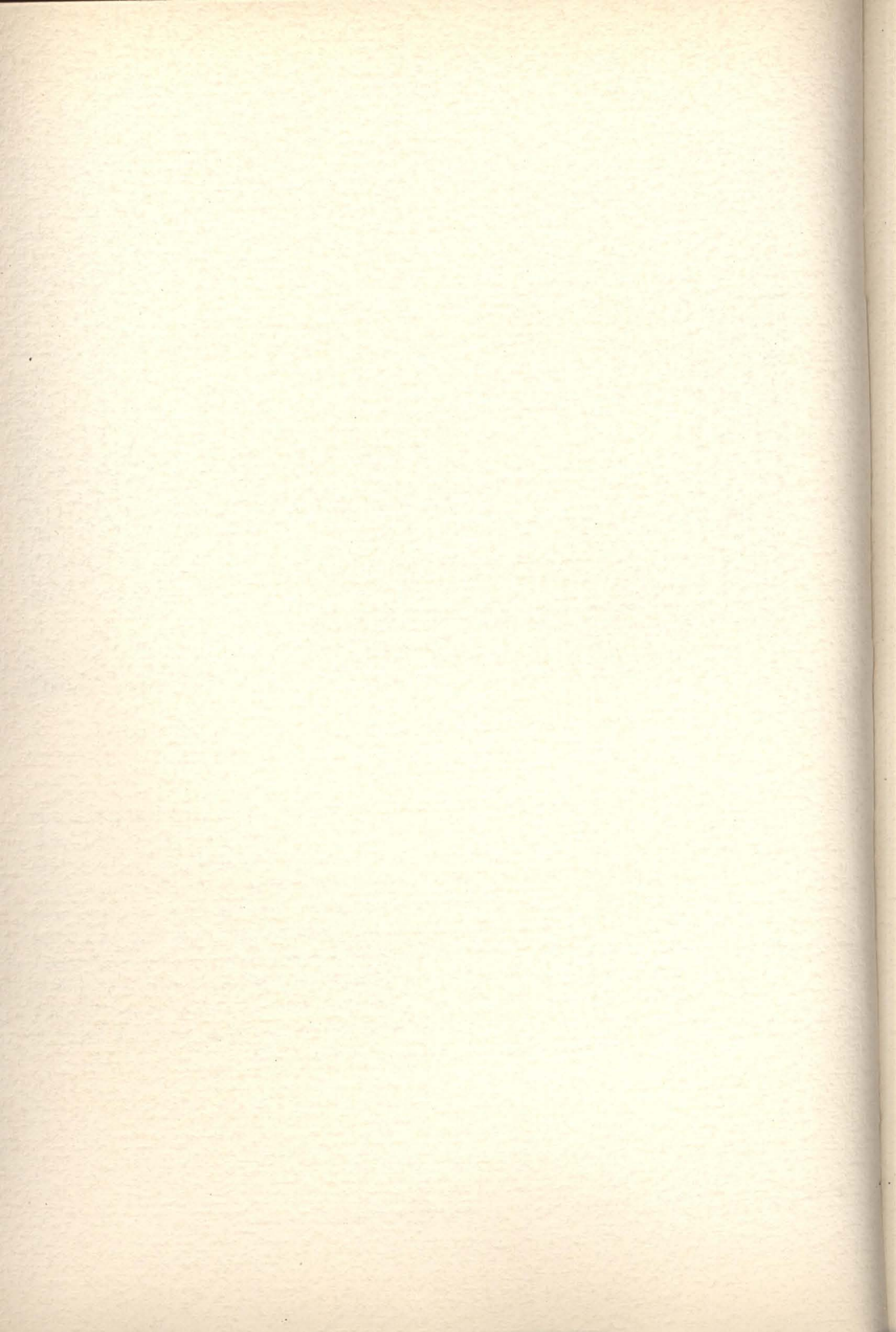

RAKODÓPIAC A CSARNOK ELŐTT, AMELYNEK ÉPÜLETÉBEN A BANK MŰKÖDÖTT

A szabadságharc utáni nehéz helyzetben, 1850-ben, Bécsből egyenesen az intézet megszüntetését tanácsolták, nyilván azért, hogy megkönnyítsék az Osztrák Nemzeti Bank Pesten felállítandó fiókjának működését. Havas József bankelnök 1850 szeptember 3-án előterjesztést tett az igazgatóságnak a Kereskedelmi Bank feloszlására. Megjegyezte, hogy az Osztrák Nemzeti Bank átveszi üzleteit, helyiségét, sőt hivatalnokait is. Az igazgatóság nem fogadta el az előterjesztést s a közgyűlés ugyanígy határozott. Tudta, érezte az igazgatóság és a közgyűlés, hogy ha a tervet elfogadják, a magyar pénzügyi és hitelélet teljesen és mindenben Bécs függvénye lesz. Nemcsak a bankérdek, hanem a hazafiasság is az intézet fenntartását követelte! Az Osztrák Nemzeti Bank pesti fiókjának felállítását nem sikerült ugyan megakadályozni, (2 millió pengő forintnyi dotációval nyílt meg 1851-ben), de óriási erőfeszítéssel kivívták, hogy távolartja magát a Kereskedelmi Bankkal való versenyzéstől.

Vortrag des Präsidenten

der

PESTHER

UNG. COMMERCIAL-BANK

Herrn

J. APPIANO

Ritter des öst. kaisert. Franz Joseph Ordens, Präsident der Pest-Ober Handels- & Gewerkekammer und des Pester Kloqd, honorär Magistrats- und Gemeindef-Rath; erster Deputirter des königl. priv. Grosshandlungs-Gremiums, k. priv. Grosshändler.

an den

löblichen Bank-Ausschuss,

in der Versammlung am 9. Juni 1855.

Pest

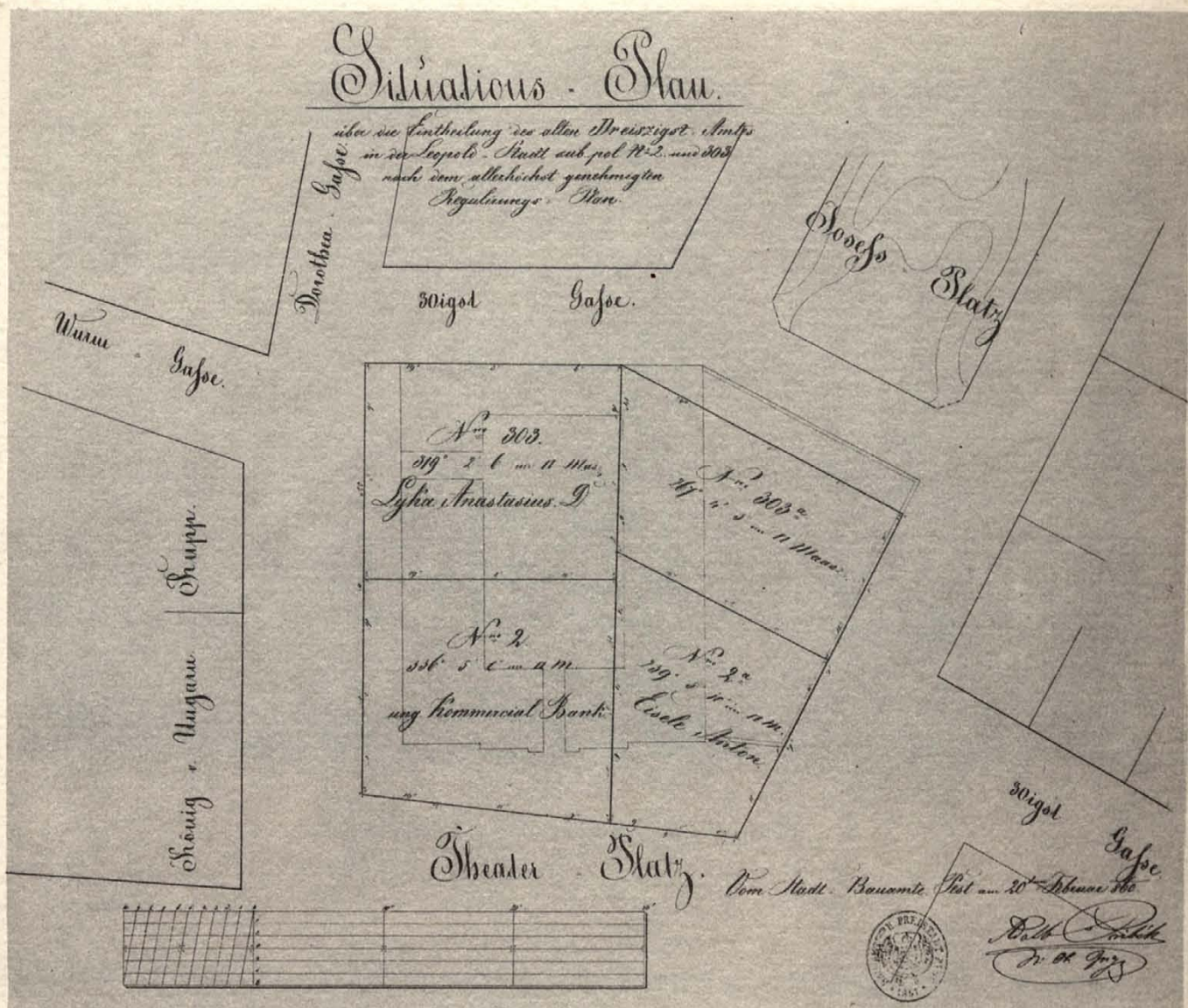
Buchdruckerei von Johann Herz, Landstrasse No. 6.

1855.

AZ ELSŐ NYILVÁNOSSÁGRA HOZOTT MÉRLEG

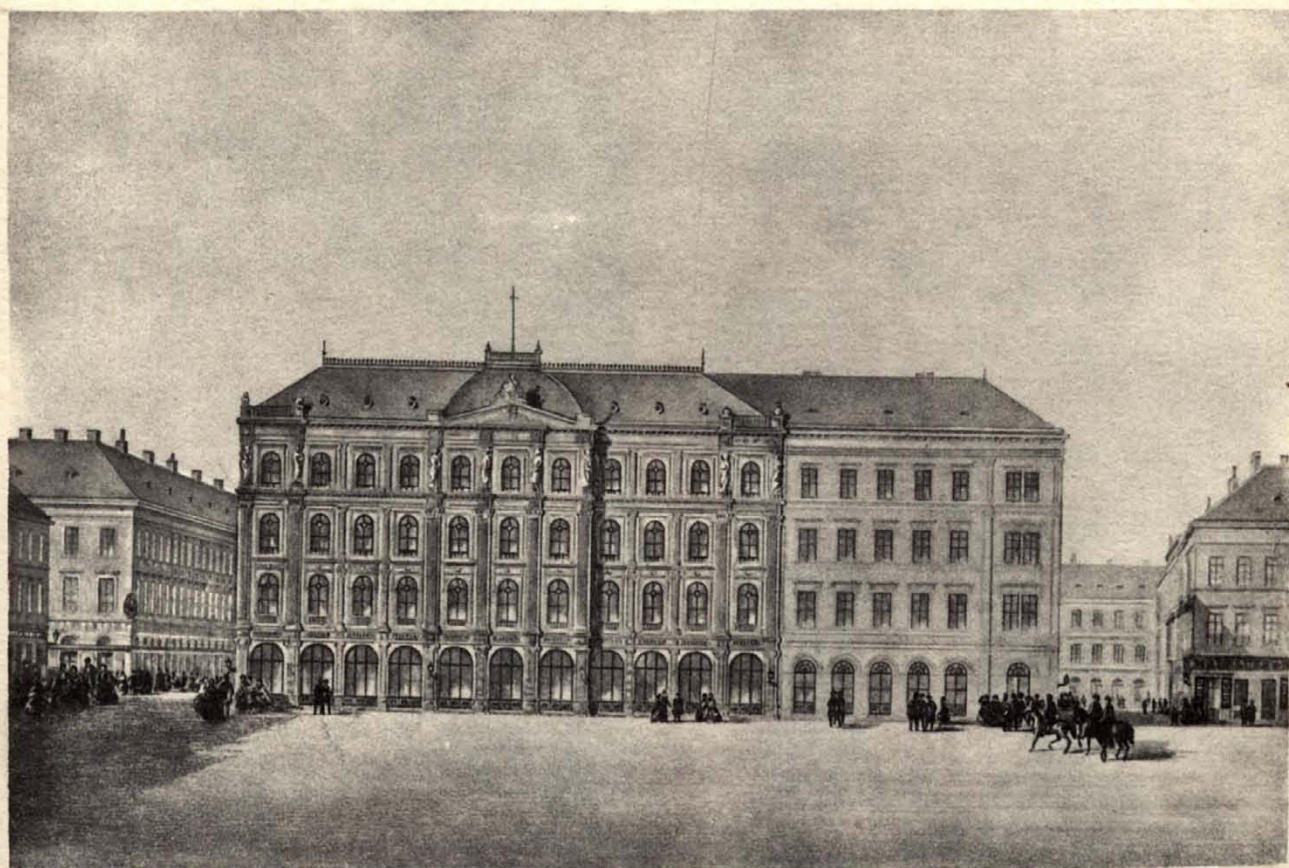
A Kossuth bankók kibocsátásának a bankot fenyegető következményei az uralkodó kegyelmi határozatával 1854-ben elsimultak. Az 1854-55 üzletévré a részvényeseknek már csekély felülosztalékot is fizethetett. A bank a kibontakozás évei alatt csupán tartaléktőkéjét vesztette el, a részvényesek pedig az átmenet alatt nem részesültek felülosztalékban. Így mult el a szabadságharcot követő viharok utójátéka. 1855 júniusában hozták először nyilvánosságra a mérleget, amely szerint egymillió 700 ezer pengőforint állott az intézet rendelkezésére.

A közönség növekedő bizalmával együtt erősödik a bank jótékony befolyása a kereskedelem és az ipar fejlődése terén; az általános gazdasági és politikai viszonyok azonban még mindig nem rózsásak. Az adók az 1848 év előttiéknél tízszeresére emelkedtek! Az 1857. évi gazdasági válság Pest-Budát sem kímélte, 1859-ben az olasz háború és a kiviteli kereskedelem pangása hat nyomasztóan. A bankban pénzbőség mutatkozik és felmerül a terv, hogy saját otthont építsenek. A Színház-tere, (ma Vörösmarty-tér), az akkori Pest legélénkebb forgalmi központja volt. Egy régi útmutató (Feldmann's Wegweiser 1859) szerint „itt bizonyosodik be, hogy Pest igazi világváros.“ A tér nem szép, nyugati oldalát a Harmincad-hivatal komor épülete csúfítja, északi részét alacsony házak határolják, rosszul van kövezve, mégis itt állomásoznak a pompás bérfogatok, öt kocsmá, több kávé-, bor- és sörcsarnok, fagyfalda és vendéglő tarkítja. A teret a régi Német Színházról nevezték el, mely 1847-ben leégett. A Dorottya-utca felé eső sarkán a „Magyar Király“ állt, a város legfényűzőbb fogadója. A Színház terén vásárolt telket a bank, hogy palotáját felépítse.

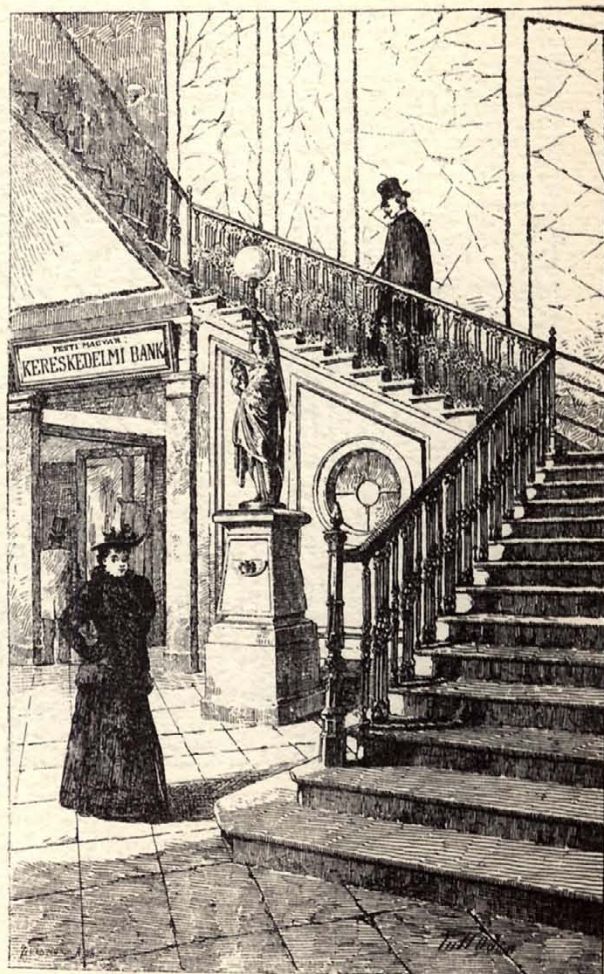

BANKPALOTA AZ EGYKORI SZÍNHÁZ-TÉREN

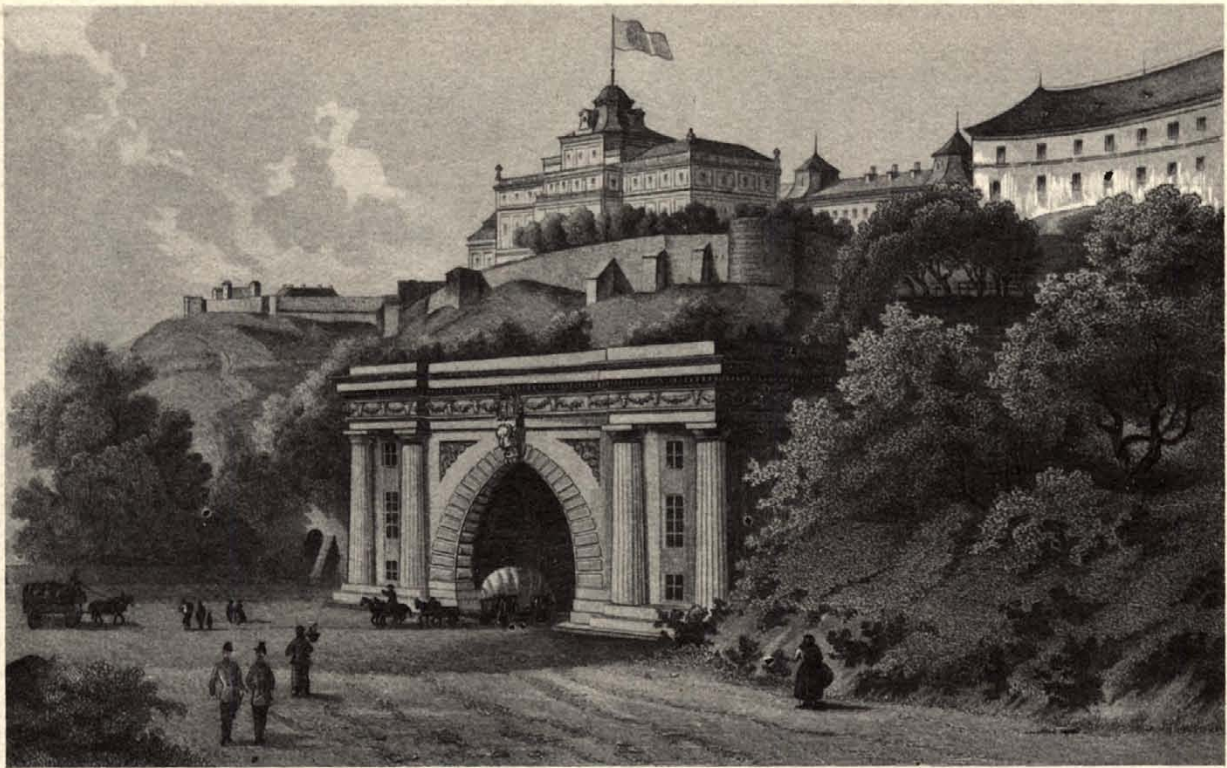
Jálics Ferenc elnökhelyettes 1861 júniusában jelenti a közgyűlésnek, hogy „a bank igazgatósága egy, a város középpontján legjobb fekvésű házhelyet vett, s az arra épülőben levő ház bevégeztéhez közelg. A szomszédokkali egyetértés mellett az építésnél a tér szépítésére különös tekintetet fordítani lehetett, s a fizetendő lakbérek mellett a részvényes urak részére megnyugtató jövedelmet bátorkodunk kilátásba helyezni.“ Egy esztendővel később a jelentés közli, hogy a háztelek vételi ára 105 ezer 716 forint és 70 krajcár volt. Az építési költségek addig 176 ezer 842 forint 99 krajcárra rúgtak, de még számoltak 12 ezer forint kiadással „a tökéletes elkészítés céljából.“ A bank valóban jó példával járt elől a városszépítés terén. Ugyanebben az évben kezdi el Fessl Frigyes az új Vigadó építését. Gyűjtés indul az Akadémia palotájára és a Petőfi szoborra. Ebben az évben nagy gyásza van a nemzetnek: Döblingben öngyilkosságba menekül gróf Széchenyi István.

Mikor a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank palotája a Színház-terén 1861-ben felépült, a pesti köznyelv tréfásan „Schneider-Vierecknek“ nevezte el a négyszöget. Az egyik ház tulajdonosa ugyanis szabó volt, a másiké Kovács Sebestyén doktor, jeles sebész, aki az embereket szabdálja, a harmadikban posztónyíró-ollót csattogató mester lakott, s végül a negyedik ház gazdája a bank, mely a nép szerint egyebet sem tesz, mint az állampapírok szelvényeit vagdossa. A „Schneider-Viereck“ bankpalotájában pedig komoly munka folyt. A mindjobban enyhülő politikai feszültség lassan-lassan tágítja a kereteket. Az épület belső kiképzését két kedves, egykori rajz őrizte meg. A kapubejáratnál díszbeöltözött portás igazította el a közönséget, s a lépcsőházban már gázláng világított!

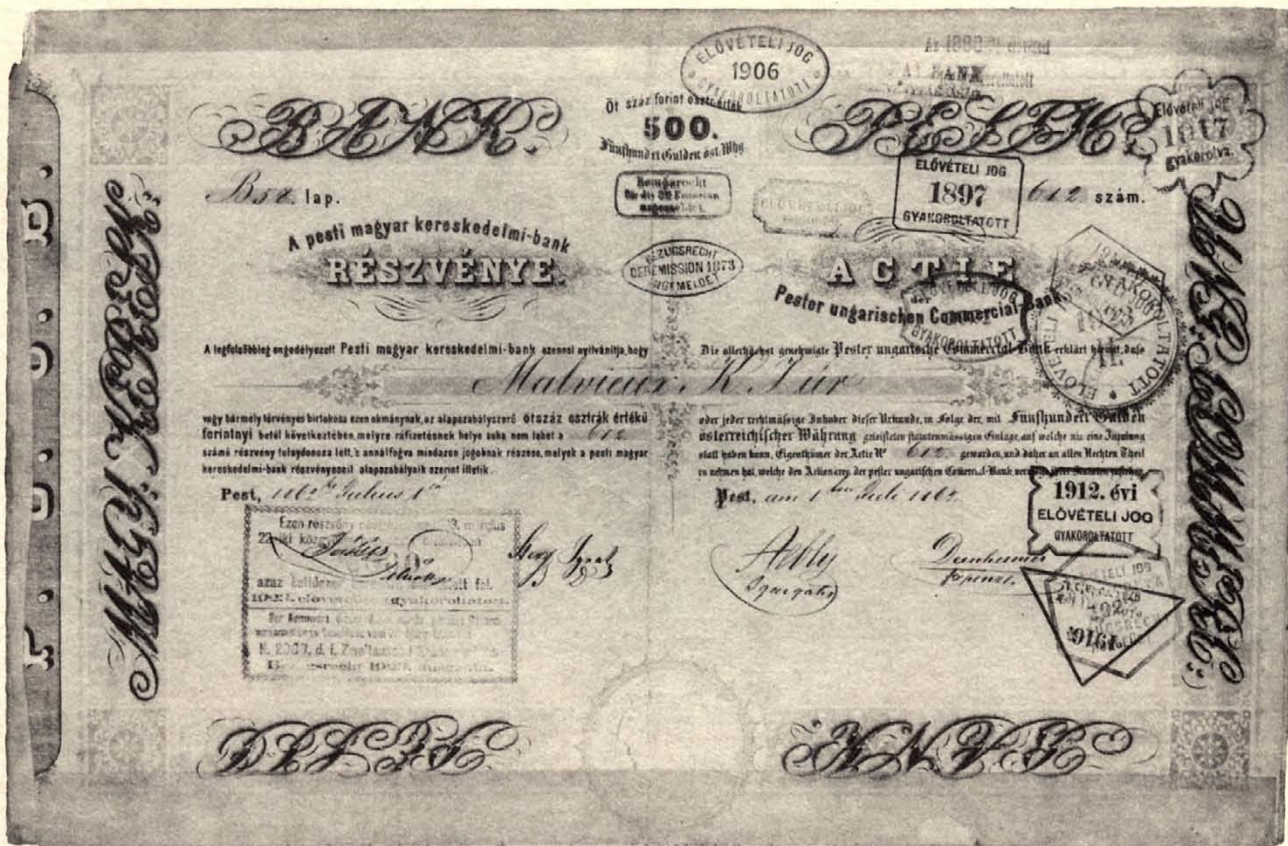

ALAGÚT, RÉGI VÁRFALAK, RÉGI KIRÁLYI PALOTA

A monarchia politikai átalakulásának előestéjén a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank új, módosított alapszabályokkal várja a boldogabb időket. Az úgynevezett októberi diploma megjelenése után (1860), immár nem akadályozhatja a fejlődést az 1862. évi országos árvíz, az újabb kereskedelmi válság, sőt az 1863-as ínséges esztendő sem. Az 1863. évről szóló jelentés ezt mondja: „Az igazgatóság nem titkolhatja el azon megelégedését, melyet a lefolyt üzletévre való visszatekintésnél érez.“ Az új üzleti terv tetemesen felemelte az előlegnyújtás összegét belföldi ipari értékekre és kölesönök formájában segítő kezet nyújtott az árvíz, csőd és ínség áldozatainak. Az Alagút részvénytársaságnak a bank nagyobb előleget folyósított, hogy elősegítse annak a főváros fejlődése érdekében oly fontos fenntartását.

A bank igazgatósága 1862 júniusában jelentette a közgyűlésnek, hogy a régi 500 pengőforint (azaz magyar forint) névértékű részvényeket új, 500 osztrák forint névértékű részvényekre cserélik ki „minden egyes részvényre esendő egy huszad részvény kiszolgáltatásával együtt.” A következő évben az új részvények szelvényeit 38 forinttal váltották be, s egy-egy huszad részvényre 1 forint 90 krajcár esett. 1866-ban a részvény-szelvényeket 44 forint 80 krajcárral váltották be, s a huszad részvény után 2 forint 24 krajcár osztalékot fizettek. Ebben az évben idegen országbeli pénzintézetekkel, különösen az Angol-Osztrák Bankkal Bécsben, a Cseh Leszámítoló Bankkal Prágában és a Kereskedelmi Bankkal Triesztben létesített kapcsolatok élénkítik a forgalmat.

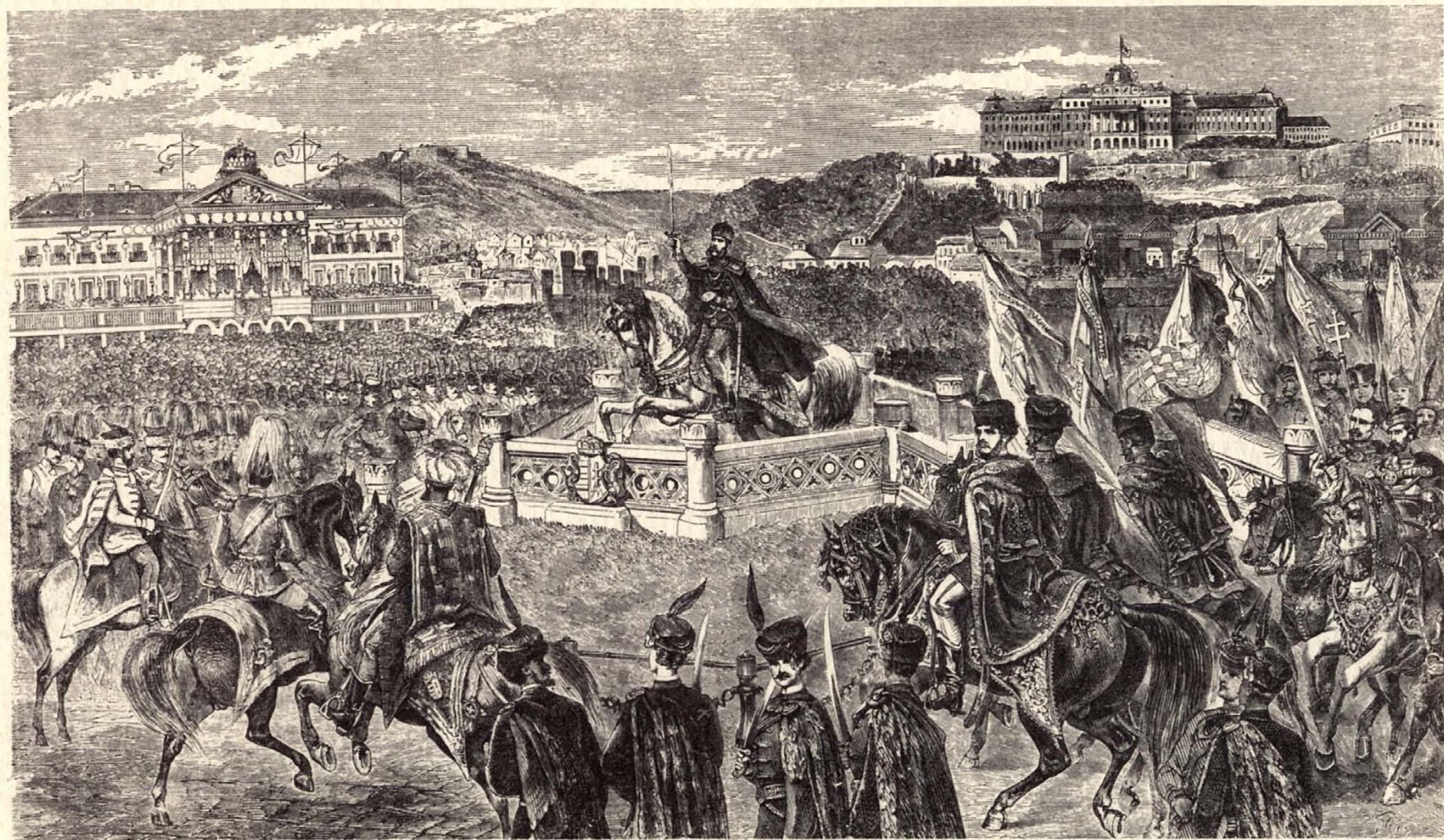

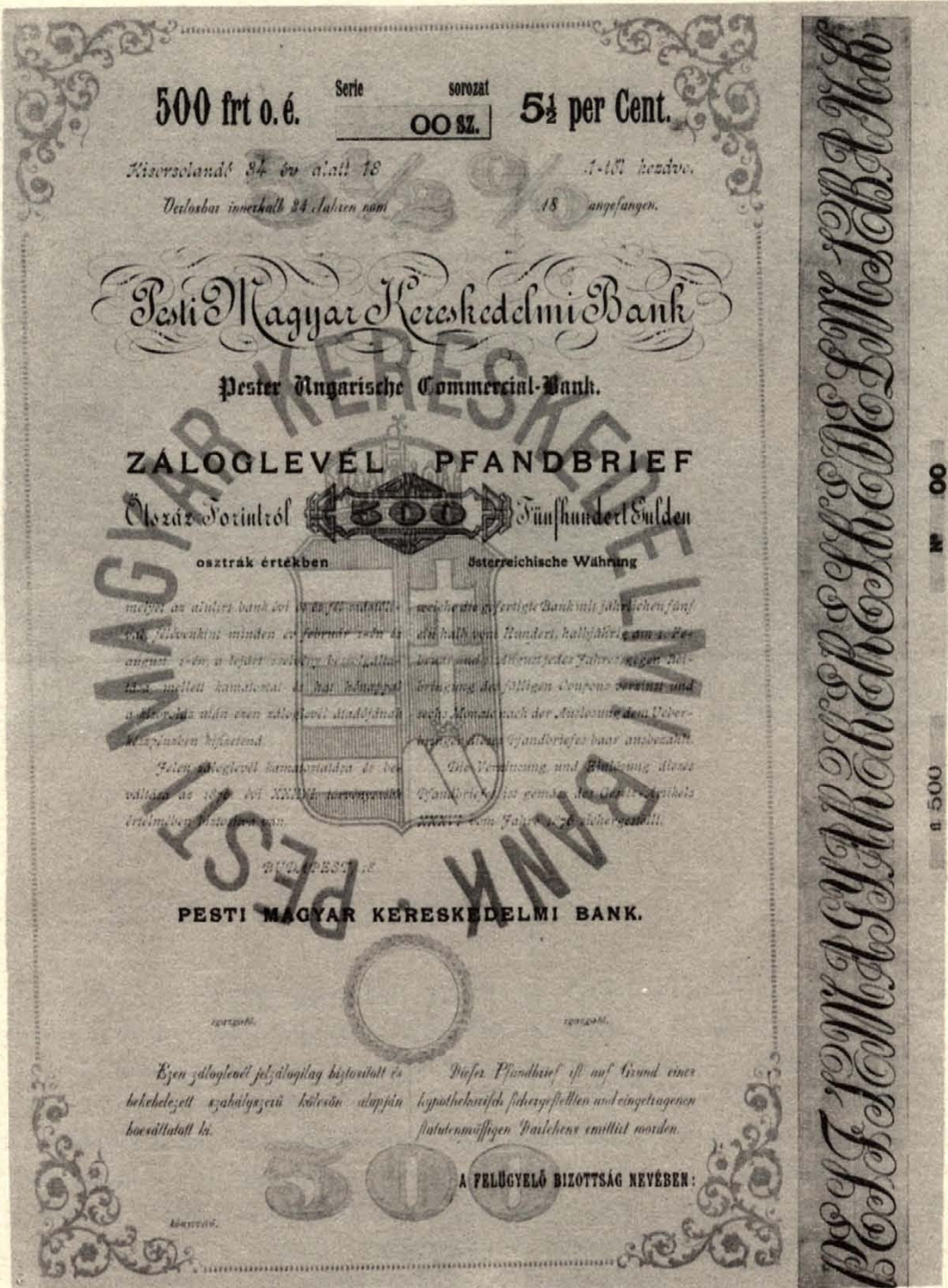
PÉNZTÁRI VEVÉNY 1863-BÓL, A MAI KAMATOZÓ PÉNZTÁRJEGY ŐSE

A nyolcvanas évekig nálunk nem ismerték a mai betétkönyvet. Pénzt „pénztári vevény“ ellenében vett át a bank. Ez a vevény 1863-ban 4 százalékkal kamatozott. A pesti tőzsde, mely 1854-ben mint gabonacsarnok alakult meg, 1864-ben értéktőzsdével bővült. A bankpapírok árfolyamtáblázatán a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank részvényét 1866-ban 670 forinttal jegyezték. Pest utcáin már az első petróleumlámpák égnek és Deák Ferenc híres husvétii cikke (1865) után egyre jobban érzik a lelkek Erzsébet királyasszony békítő szerepének melengető, simogató kisugárzását. A bank 25 éves. Nem ünnepel, hiszen a nemzet készülődik a kiegyezés nagy ünnepére. De az évi jelentés ezt mondja: „Bankunk ma erős lábon és solid elveken nyugvó, s körültekintő vezetés mellett annyi időközben létrejött pénzintézetek közepette is méltán kitűnő helyet foglal el és kísérve a közönség osztatlan vonzalma és feltétlen bizalma által a virágzásnak oly fokán áll, mely alapítóinak, kik közül fájdalom csak kevés van életben, kellemes elégtételt nyújtana.“

A nemzet 1867-ben visszakapta alkotmányát, saját kormányát és önrendelkezési jogát. A koronázás esztendeje ez! Pest városa azzal a kérelemmel fordult a bankhoz, hogy a koronázási ünnep költségeinek fedezésére adjon 40 ezer forint előleget, állampapírok zálogbaadása mellett. Az érvényben levő 7 százalékos kamatláb helyett az intézet 5 $\frac{1}{2}$ százalékkal bocsátotta a pénzt a város rendelkezésére. A mai bankpalota előtti Ferenc József-téren, az intézet első, csarnokbeli helyiségének ablakai előtt épült a koronázási domb, melynek az ország vármegyéiből összehordott földje most is ott van elásva a Lánchíd pesti hídfője közelében.

1880-BAN KIBOCSÁTOTT 5½ SZÁZALÉKOS ZÁLOGLEVÉL

A bank 1867-ben kezdte meg a záloglevél-kölcsönök folyósítását és az 1868-as évi jelentés már megemlékezik az első 6 százalékos záloglevelek sorsolásáról: „Ezen üzleti ág életbeléptetésében az igazgatóság az intézet biztos és népszerű működésének új és lényeges haladását látja.“ Egy évtized alatt ez az üzletág a fejlődés és a virágzás útjára lépett, mert a gazdasági élet fellendülése tekintélyes tőkéket igényelt.

LÓVASÚT A MAI DEÁK FERENC-TÉREN

Pesten már lóvasút jár. (1866-ban indult meg a mai Calvin-tértől Újpestig.) 1869-ben 13 bank, 6 takarékpénztár és két földhitelintézet működik. Az egyre szaporodó pénzügyintézetek a Kereskedelmi Bankot fokozottabb tevékenységre ösztönzik. Szembeszáll az erősödő versennyel, de régi — főleg az ipar és kereskedelem támogatására irányuló — működési köréből nem lép ki. Az intézet második negyedszázadának kora nagy pénzbőséggel kezdődik. A napi betétek összege 80—130 ezer forint között váltakozik. A meginduló alapítások új hitelszükségleteket teremtenek. A bank vidéken is kiépíti összeköttetéseit, szerepe immár országossá válik. Az első vidéki kapcsolat 1866-ban jött létre az Első Bánáti Kereskedelmi és Iparbankkal, a második 1867-ben a Szegedi Kereskedelmi és Iparbankkal.

VIHAROS HANGULAT 1873-BAN A TŐZSDÉN

A pénzpiac 1869 augusztus végén nehézségekkel küzd. Ebben az évben már Magyarországon is érezhető a gazdasági világrkízis. A válság 1873-ban érte el csúcspontját, bekövetkezett a nagy pénzügyi „krach.” A vállalkozási szellem teljesen elszibbadt, bukást követ. (Bécsben 1868 és 1873 között 71 új pénzüintézet alakult és tönkre is ment valamennyi.) A Kereskedelmi Bank a krízis idején újabb bizonyosságát adja rendíthetetlen életerejének. A válság alatt elkerülhetetlen veszteségeket szenved ugyan, de zavartalanul teljesíti feladatát. A tőzsdén megindult bukások a gazdasági élet minden ágában éreztették hatásukat és a fővárosi ingatlanok is nagymértékben elértéktelenedtek. Ez évekre esik (1875) a kereskedelmi törvény megalkotása. Az 1876-os közgyűlés jóváhagyta a bank alapszabályainak az új törvény értelmében való megváltoztatását. Az intézet élén ettől kezdve az igazgatóság áll. Az ügyeket közvetlenül a vezérigazgató intézi. Az ellenőrzést a felügyelőbizottság gyakorolja.

A SZEGEDI ÁRVIZ

Az általános, világszerte mutatkozó pénzügyi válság 1877-ben még nem ért véget, de a Kereskedelmi Bank már nagy cégeket segít ki pénzzavaraikból és ipari vállalatoknak juttat jelentős kölcsönöket. 1879-ben jelentkeznek a javulás előhírnökei: pénzbőség és olcsó kamatláb. Pesten a városrendezés munkája folyik. 1876-ban elkészült a Margit-híd, 1878-ban megkezdődik a királyi palota és a Várkertbazar környékének kiépítése. 1879-ben súlyos elemi csapás zúdul az országra: Szegedet elpusztítja az árvíz. A kormánynak gondoskodni kell Szeged újjáépítéséről és a Tisza-vidék ármentesítéséről. Nyeremény-kölcsönkötvény kerül kibocsátásra, s annak elhelyezésénél a bank jelentős szerepet vállal, hogy segítsen a fájdalmas sebek begyógyításában.

ALAPITTATOTT 1841

Befizetett részvénytőke 5 millió o. é. forint.
Tartalékalap: 357.467. — o. é. forint.

PESTI MAGYAR KERESKEDELMI-BANK

Központ

BETÉT-KÖNYVE.

ÜZLETI HELYSÉG:

V., Dorottya-utca 1. szám,
saját ház.

EINLAGS-BÜCHEL

der

PESTER UNGARISCHEN COMMERCIAL-BANK

Centrale

BUREAU:

V., Dorotheagasse Nr. 1,

im eigenen Hause.

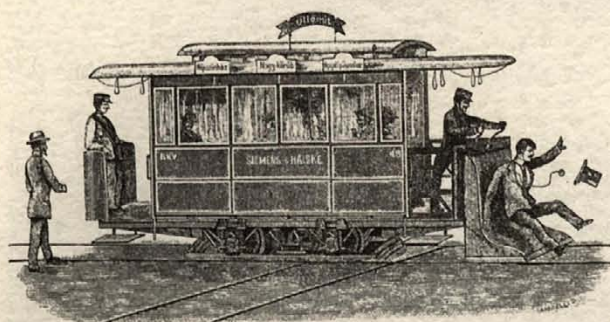
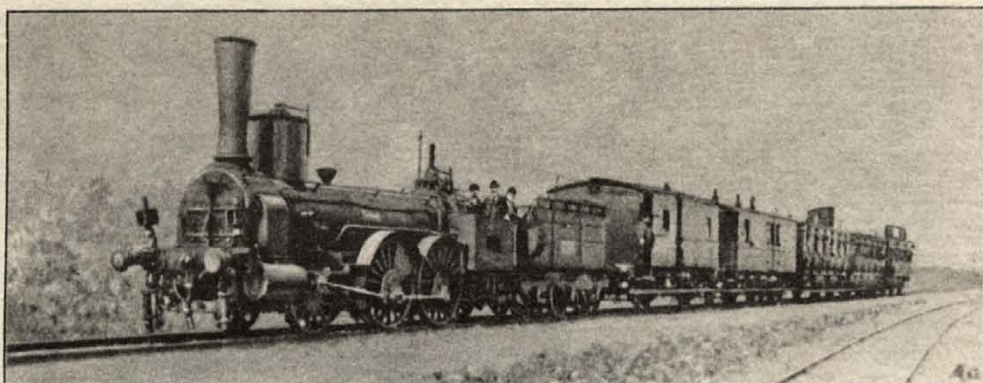
Reservefond: 357.467. — Gulden ö.W.
Eingezahltes Actien-Capital: 5 Millionen Gulden ö.W.

GEGRÜNDET 1841

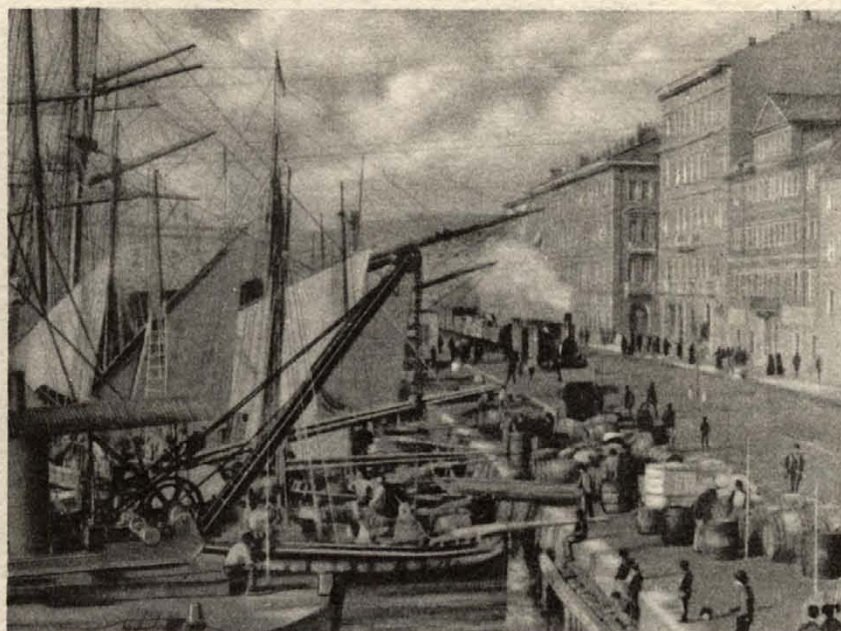
Hamburger & Birkhofz, Budapest.

A nyolcvanas évek elején az igazgatóság a kor igényeinek megfelelően bővítette az intézet üzletműködését, azt a banküzlet minden ágára kiterjesztette s váltóüzletet is nyitott. Az eddigi két- és félmillió forint alaptőkét új részvények kibocsátásával ötmillió forintra emelik. Új korszak kezdete ez! 1882 január elején Lánczy Leo elfoglalja a vezérigazgatói széket. A régi intézet elég erős volt, hogy a modern üzleti élet követelményeihez szabja új működését. Fokozatosan megvalósulnak a korszerű újítások. 1886-ban félmillió forint kölcsönt nyújt a bank a Budapesti Telefonhálózat Puskás Tivadar cégnek. Ezzel és az 1887-ben folyósított 650 ezer forint újabb kölcsönnel lehetővé vált, hogy Puskás Tivadar a világhírű feltaláló akkor még kezdetleges vállalkozásából kiépülhessen Budapest telefonhálózata. A betétek 1882-től kezdve milliókkal emelkednek. Az új alapszabályok felvették az üzletkörbe a takarékbetét üzletet és megjelent a mai takarékkönyv első őse!

A magyar vidék bekapcsolódását a gazdasági életbe főleg az ország közlekedési viszonyainak hátramaradottsága akadályozta. Helyiérdekű vasúttal lett volna szükség, de megteremtésükhöz hiányzott a pénzforrás. A Kereskedelmi Bank felismerte a vidéki vasúthálózat jelentőségét és 1892-ben megalapította a Magyar Helyiérdekű Vasúttal Részvénytársaságot. Négymillió forint alaptőkével kezdődött meg a munka, mely az első évben 387 km. vasútvonal építését eredményezte. Az évek során ez a szám éppen tízszeresre emelkedett! Ugyancsak 1892-ben került a bank érdekkörébe az Adria m. kir. Tengerhajózási Részvénytársaság. Ezidőben vállalt szerepet a bank a Budapesti Városi Villamos Vasút részvényeinek kibocsátásában is.

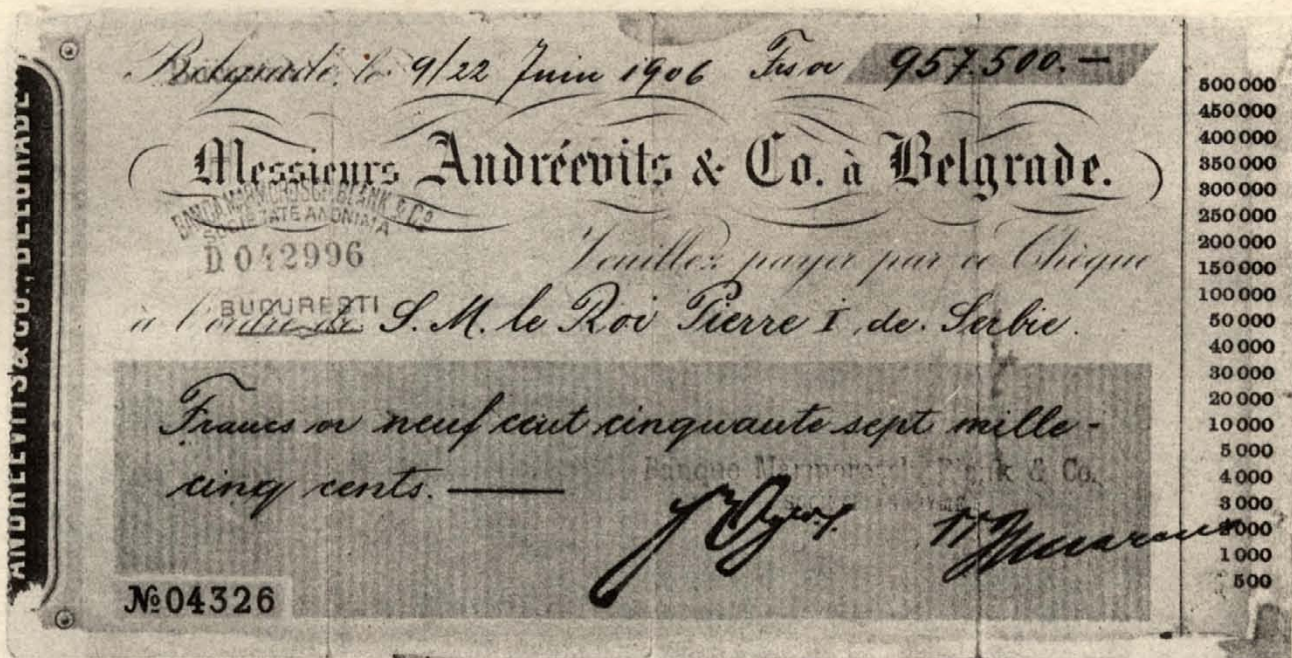
A FIUMEI KERESKEDELMI KIKÖTŐ.

A MILLENEUMI KIÁLLÍTÁS LÁTKÉPE

Az 1895. évi közgyűlés formailag is meghosszabbította a bank élettartamát. Eredetileg a királyi elhatározás napjától számítandó 90 esztendőre szólt az intézet működési engedélye. Ezt a határidőt Krisztus születése után 2000-ig terjesztették ki. Az ezeréves ország fővárosa akkor már lázasan készült a Millenium ünnepére. Megépült a Ferenc József híd és a földalatti vasút. A Sugárút (ma Andrássy-út) világvárosias jelleget ad Budapestnek, mely százmillió kölcsönt vesz fel, hogy további beruházásokat eszközölhessen. A kölcsönnyújtásban a bank is résztvesz, s ezzel megindítja pénzügyi szolgáltatásainak sorozatát az új Budapest fejlesztése érdekében.

Az intézet a mult század nyolcvanas éveiben kiépítette bankári kapcsolatait nyugaton, de felismerte a balkáni országokkal való üzleti kapcsolatok fejlesztésének fontosságát is és ugyanakkor megszervezte összeköttetéseit Szerbiában, Romániában, Bulgáriában és Törökországban. A munkakör, melyet az intézet a Balkánon a maga részére kiépített, a legváltozatosabb volt; állami és városi hitelek nyújtott, affiliációkat alapított, pénzveréseket bonyolított le, ipartelepeket létesített; Bulgáriában a Banque de Commerce (később Banque Générale de Bulgarie) alapításában vett részt, Törökországban a Banque de Commerce et de Dépôts szaloniki pénzüintézet tartozott érdekkörébe. Romániában a Marmorosch, Blank és Társa, Szerbiában az Andréevits és Társa bankházzal volt szorosabb kapcsolatban az intézet. A szerbiai bankház ügyfele volt I. Péter király is.

BULGÁRIA SZÁMÁRA VERT EZÜST ÉRMÉK

SZERBIA SZÁMÁRA VERT EZÜST ÉRME

DIANA-FÜRDŐ

a főváros közepén, szemben a lánczhiddal

Ferencz József-tér és fürdő-utcza sarkán.

Melegített Dunavizzel.

Kiváló fényvel, műizlés és kényelemmel van berendezve. A *szebbnél-szebb* cabinet-fürdők carrarai márványból vegyes zuhany-nyal (melange-douche) páratlanok a continensen. Kád és gőzfürdője is van.

A kádfürdők ára 40–100 kr. a gőzfürdőé 1 frt, a cabinet-fürdőé 1 frt 30 kr.

A korszerűvé fejlesztett és egyre jobban kiszélesedő üzletmenet 1905-ben megkövetelte, hogy a bank új otthont építtessen. A Ferenc József-tér és Fürdő-utca, (ma gróf Tisza István-utca) sarkán állt az elárvult Dunaferdőház (Diána-fürdőnek is nevezték) kétemeletes épülete, melyről Kazinczy Ferenc ezt írta: „A ház Gyönyör lakja.“ (Pestre, 1828.) Az volt valóban, a maga idejében. A hajdani cs. és kir. Sőhivatal helyén épült fel, s facsöveken szivattyúzták a Dunavizet kádjaiba. Télen külön fűtőszerkezet melegítette fel a folyóvizet. A Dunaferdő egyben a dicsőség lakja is volt, mert első emeletének sarokszobáiban lakott 1827–1832 között gróf Széchenyi István.

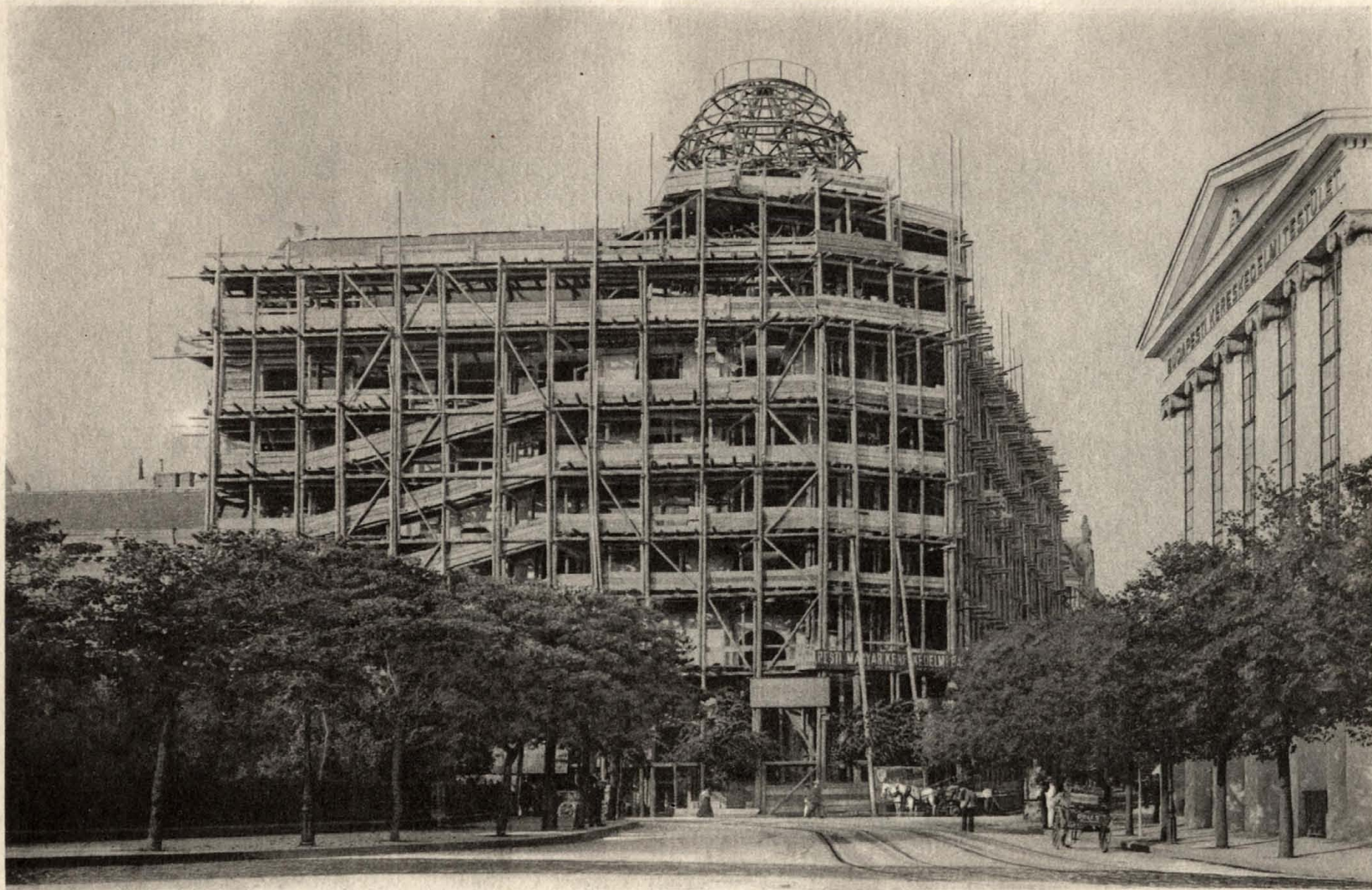
Ezt a házat vásárolta meg a bank, s egyik oldalon hozzávette a szomszédos Barkassy házakat, másik oldalon a Kóburg hercegi épületeket, melyek eredetileg a Libasinszky család tulajdonában voltak. A három telekrészre épült fel a mai bankpalota 4800 m² területen. A lebontott Dunaferdő egyik márványlapjából a kegyelet díszes táblát faragtattott, mely az intézet Ferenc József-térre néző homlokzatán hirdeti gróf Széchenyi István emlékét.

A DUNAFERDŐ UDVARA

A forrás a mai bankpalota előcsarnokának területén tört fel.

ÉPÜL AZ ÚJ BANKPALOTA A FERENC JÓZSEF-TÉREN

Az új bankpalota főépületének munkálatait 1909-ben fejezték be, a „Budapesti Kereskedelmi Testület“ otthonával szemben, a Ferenc József-téren. A Ferenc József-téri palota 1917-ben a Mérleg-utcai résszel bővült.

Népeimhez!

Leghőbb vágyam volt, hogy az Isten kegyelméből meg hátralevő éveimet a béke műveinek szentelhessem és népeimet a háború áldozataitól és terheifől megóvhlussam.

A gondviselés másként határozott.

Egy gyűlölettel telt ellenség üzelmel kenyszeritének, hogy a béke hosszú esztendő után kardot ragadjuk monarchiám becsületének védelmére, tekintélyem és hatalmi állásának megővására és területi épségének biztonságára.

A szerb királyság, amelyet állami létének első kezdetétől fogva egész a legújabb időkig egy elődeim, mint én is támogatásban és segítségben részesítettünk, gyorsan felejtő halatlansággal már évekkel ezelőtt az Ausztria-Magyarország elleni ellenségeskedés útjára lépett.

Az a rendelkezésem, amellyel Boszniában és Hercegovinában teljesített három évtizedes áldásos békemunka után ezekre az országokra kiterjeszttem uralkodói jogaimat, Szerbiában a féktelen szenvedély és elkésereedett gyűlölet kitérésével fogadtatott, holott ez ország jogait semmi tekintetben nem sértette. Kormányom akkor az erősebbnek szép jogával éve a vegletekig vitte elnézését és engedékenységet, csak csapatainak a békéltetésre leszállítását és azt az ígéretet kívánta Szerbiától, hogy a jövőben a béke és barátság útján fog járni.

Amidőn két évvel ezelőtt a török birodalommal állott harcban Szerbia, kormányom ugyanelek a mérsékelt szellemétől vezettetve, a monarchia legfontosabb életfeltételeinek megővására szorított.

Nem teljesült az a reményesség, hogy a szerb királyság méltányolni fogja kormányomnak hosszú türelését és bekeszeretét, és be fogja szavat váltani.

Mindig magasabb hullamokat vet az Ellenem és Hazám ellen érzett gyűlölet. Mindig leplezetlenebbül lép előtérbe az a törekvés, amely Ausztria-Magyarországgal elválaszthatatlanul egybe tartozó területek elszakítására irányul.

A határon bűnös áradat csap át, amely a monarchia délkeleti részén az állami rend alapjainak megéngatására, a népnek, amelyről olyan atyai szeretettel gondoskodom, az uralkodóhoz és a haza iránti hűségétől való eltántorítására és a felnövő ifjúság félrevezetésére, és az örület és hazaurulus bűnös tetteire való felizgatására irányul. Gyilkos merényleteknek egész sorozata s egy tervszerűen szőtt és keresztülvitt összeesküvés, amelynek borzasztó sikere szíven talált Engemet és hű népeimet: ime ezek messzelátható véres nyomai a Szerbiából munkába vett és vezetett titkos üzelmeknek.

Ezt a tühretelen aknamunkát meg kell állítani. Szerbia ezen folytonos kihívásának véget kell vetni, ha sértetlenül fenn akarjuk tartani monarchiám méltóságát és becsületét, ha a folytonos megrázkódtatásoktól meg akarjuk óvni annak állami, gazdasági és katonai fejlődését.

Hiába tett kormányom még egy utolsó kísérletet, hogy békés eszközökkel érje el ezt a célt s komoly figyelmeztetéssel megfordulásra bírja Szerbiát.

Szerbia visszautasította kormányomnak mérsékelt és igazságos kívánságait és megtagadta azon kötelességek teljesítését, amelyek népek és államok békés együttélésének természetes és szükséges alapjai.

Fegyveres erővel kell tehát államaim számára a belső nyugalom és az állandó külső béke nélkülözhetetlen biztosítékait megszereznem.

Ebben a komoly órában tudatában vagyok elhatározasom egész horderejének s a Mindenható előtti felelősségnek.

Mindent megfontoltam és meggondoltam.

Nyugodt lelkiismerettel lépek a kötelesség útjára.

Bízom népeimben, akik minden viharban híven és egyesülten sereglettek mindig trónom köré és hazájuk becsületéért, nagyságaért és hatalmáért a legsúlyosabb áldozatokra is mindig készen állottak.

Bízom Ausztria-Magyarországnak öntelhaldozó lelkesültséggel telt vitéz hadseregében. És bízom a Mindenhatóban, hogy fegyveremnek adja a győzelmet.

Kelt Ischlben, 1914. július 28.

FERENCZ JÓZSEF s. k.

gróf Tisza István s. k.

A Kereskedelmi Bank jelentős munkát végzett, hogy a budapesti tőzsde nemzetközi értékpapírpiauccá fejlődhessek. Megnyitotta a külföldi tőke forrásainak zsilipjeit a magyar termelés számára és nagyban hozzájárult a legfontosabb iparágak fejlesztéséhez. A fellendülés virágzó tavaszának egét azonban már 1912-ben a nemzetközi pénzpiacon mutatkozó feszültség tünetei felhőzték. Az üzleti élet egyre nyugtalanabbá vált. 1914 nyarán azután elhangzott a király szózata népeihez: „Mindent megfontoltam és meggondoltam.” A pénzügyi és gazdasági élet fejlődésének meg kellett torpannia a világháborús drótakadályok előtt. A nemzetközi összeköttetések megszakadnak, a hitelélet háttérbe szorul, az üzleti vállalkozások ellankadnak. . . A rendkívüli körülmények hatása alatt a kormány moratóriumot léptet életbe. A bank működési körét a háborús közgazdaság irányítja.

A BANK PÉNZTÁRTERME A HADIKÖLCSÖNJEGYZÉSEK IDEJÉBEN

A Kereskedelmi Bank 1916-ban hetvenötödik születésnapjához érkezett. Az évi jelentés hűségeen tükrözi vissza a helyzetet: „Új munkakedvvel és a magyar közgazdaság reánkibízott nagy feladatainak bizakodó vállalásával léptünk át jövőnk új korszakába.“ A közgyűlés az intézet alapítójáról a következő szavakkal emlékezik meg: „E legrégebb magyar bankintézet, háromnegyedszázados korszakához érkezve, hálatelt szívvel emlékezik meg a magyar közélet ama nagy férfijairól, kik a küzdelemtől vissza nem riadva létet adtak ősi bankunknak . . .“ Az intézet a háború sújtottainak javára milliós alapítványt létesít. (1917 elejéig 5 millió koronát áldoz hadijótékony-ságra!) A hadikölcsönjegyzés nagy munkájában, a többi pénzintézettel együtt, a Kereskedelmi Bank is elvégzi hatalmas szervezetével az állam részéről rábízott feladatot.

Р.Е. ¹⁷⁹ № 3151 7^я д. м. 1/17. 1916 г. Eugen Lejay, Красноярск, № 50. — № 7427

Получено отъ Русско-Азиатскаго Банка
Отдѣленія въ Красноярскѣ.

по порученію Banque Federale Zurich
согласно ^{телегр.} Рус-Аз Л. Lejay отъ ^{письма} 4/11/16 № 2097
за счетъ Banque Commerciale Hongroise de Pest à Budapest
Рус. Е. Lejay

въ пользу Военная кванция,
Р.Е. одинъ экземпляръ котораго ^{25/2-17} имеетъ только силу.

Руб. 50. —
PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK
NYÁJTATÁSI OSZTÁLY

1916

Lejay

Ф. № 101а. 100. «КОР».

- 51 -

HADIFOGOLY-NYUGTA

A világháború alatt a bank szervezetet létesített a hadifoglyok pénzzel való ellátásának lebonyolítására. A szervezet olyan kitűnően bevált, hogy a szövetséges külföld is igénybevette. 1917 végéig közel 170 ezer esetben történt pénzáttalás hadifoglyoknak, a nyugati és keleti táborokba. Ugyanakkor a bank nagy súlyt helyezett az ország szempontjából oly fontos iparosodás előmozdítására, amivel a közelgő béke országos céljait is szolgálta.

SZENT MARGITSZIGET

A világháború harmadik esztendejében, 1917-ben, a bank számottevő érdekeltséget vállalt a Szent-Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaságnál. A Margitsziget platánjai alatt akkor még lóvasút járt. A sziget fellendítését célzó tervezet tárgyalását az intézet már a következő évben megkezdte. A Margitsziget szépségei, természetadta kincsei, régi multjának emlékei akkoriban még nem voltak annyira kiemelve, hogy Budapestnek ez az új ékessége ország-világ előtt hódolatot kelthessen. A bank felismerte a Margitsziget jelentőségét és mindaddig, amíg érdekeltségéhez tartozott, nagyarányú munkálatokkal járult hozzá, hogy mai pompájára emelkedhessék.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank félezer alkalmazottja volt hadrakelve. A bankpalota előcsarnokában áll az intézet hősi halottainak emlékműve. A kegyelet márványbavésve örökítette meg azok nevét, akik életüket áldozták a hazáért. Az emléktábla az egykori Diánafürdő emlékére felállított kútszobor előtt van elhelyezve.

Az 1918-as év utolsó hónapjainak, majd a következő év elejének eseményei megállították a gazdasági élet vérkeringését. A szovjetkormány elhatározta a pénzintézetek szocializálását és megszüntette az összes állami kölcsönök kamatszolgálatát. Ugynevezett „fehérpénz“ került kibocsátásra, de a közönség bizalma erősebb volt a régi, azaz „kékpénz“ iránt. Az egymást követő kapkodó intézkedések belülről ásták alá a bevált gazdasági rendet, de a Kereskedelmi Bank régi, érdemes tisztviselőkarának hűsége — ahol lehetett — ellenállt. Így például az ügyfelek értékpapírjainak a bankból való elszállítását a tanácskormány rendelete ellenére sikerült megakadályozni. 1919 őszén a kommun összeomlik és a függő kérdések egész sorozatát hagyja a bankra.

Á MAGYAR NEMZETI HADSEREG BEVONULÁSA BUDAPESTRE
1919 NOVEMBER 16.

Horthy Miklós fővezérlete alatt a nemzeti hadsereg bevonult Budapestre és ez az új magyar élet hajnalát jelentette. Az intézet harcol, dolgozik, hogy az új helyzetben megállja a helyét. Iparvállalatai folytatják a forradalmak alatt megszünt üzemüket. 1920-ban a bank 190 milliós hitelt nyújt a kormánynak az ellátatlanok érdekét szolgáló gabonabeszerzési akcióra. Budapest székesfőváros 35 milliós folyószámlakölcsönt vesz igénybe s a bank résztvesz a főváros 200 millió korona névértékű 4¹/₂ százalékos kölcsönkötvényeinek elhelyezésében. 1921 július 26-án megtörténik a trianoni békeszerződés ratifikálása. Minél fejlettebb összeköttetést tartott fenn valamelyik magyar pénzügyintézet a külfölddel, annál súlyosabban érintik a békeparancs pénzügyi és valutáris intézkedései. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank az élen állott a nemzetközi kapcsolatok ápolásában és így a békeparancs feltételeinek teljesítése nagy feladatok elé állítja.

A MEGCSONKITOTT MAGYARORSZÁG TÉRKÉPE

M = 1 : 2.500.000

NEW ISSUE

\$5,000,000

EUROPEAN MORTGAGE & INVESTMENT CORPORATION

First Lien Gold Farm Loan Sinking Fund Bonds

Series B 7½%

Dated February 1, 1926

Due February 1, 1966

Sinking Fund sufficient to retire entire issue by maturity

Interest February 1 and August 1. Principal and interest payable in United States gold coin at the offices of Lee, Higginson & Company and J. Henry Schroder Banking Corporation in New York and at the offices of Lee, Higginson & Company in Boston and Chicago. Coupon bonds, registerable as to principal only; in \$1,000 and \$500 denominations, interchangeable. Callable as a whole or in part at any time on 30 days' notice at par and accrued interest.

OLD COLONY TRUST COMPANY, BOSTON, Trustee

From the accompanying letters of the President of the European Mortgage & Investment Corporation and Mr. Philipp Weiss, Chairman of the Hungarian Banks' Coöperative Society for the Issuing of Mortgage Bonds, we summarize as follows:

Az intézet vezetése alatt, az élen álló magyar pénzüintézetek 1925-ben megállapodást létesítettek a European Mortgage and Investment Corporation bostoni céggel és ezzel megnyílt az amerikai pénzpiac a magyar mezőgazdaság hosszúlejáratú hiteligényeinek kielégítésére. A lebonyolítás érdekében még ugyanabban az évben megalakult a Magyar Pénzüintézetek Záloglevélkibocsátó Szövetkezete.

MAGYAR PÉNZINTÉZETEKNEK ZÁLOGLEVÉL KIBOCSÁTÓ SZÖVETKEZETE.
HUNGARIAN BANKS' COOPERATIVE SOCIETY FOR THE ISSUING OF MORTGAGE BONDS.

Numbers 0501 — 1000

7½%

MORTGAGE OBLIGATION

7½%

ZÁLOGLEVÉL

FIFTY THOUSAND GOLD DOLLARS

Magyar Pénzüintézeteknek Záloglevél Kibocsátó Szövetkezete (the Hungarian Banks' Cooperative Society for the Issuing of Mortgage Bonds, hereinafter called „the Society”) will pay to European Mortgage and Investment Corporation (hereinafter called „the Corporation”) or to any other registered owner hereof the sum of fifty thousand gold dollars of the United States of America on the first day of August 1961 (or on such earlier date or dates on which the said sum or part thereof shall become payable under the provisions of this Mortgage Obligation) in gold coin or of equivalent to the first day of February 1926 standard of weight and fineness with interest thereon or on the amount thereof for the time being unpaid from August 1st, 1926 until payment at the office or agency of the Corporation in the U. S. A. at the rate of seven and one half per cent. per annum payable in like gold coin on the 1st day of February and the 1st day of August in every year, the first payment to be made on the 1st day of February 1927 and to be for a full half-years interest. Both principal and interest will be payable at the office or agency of the Corporation in the United States of America and will be paid without deduction for any present or future Hungarian taxes, the Society hereby agreeing to pay all such taxes whatsoever. Principal and interest shall be paid regularly whether in time of Peace or War and whether the holders be subjects of a friendly or hostile country without requiring any declaration or evidence as to the then present or former nationality, domicile or residence of such holders or any previous holders or as to the length of time such holders have held the same.

A nemzet kegyelele 1924-ben az egykori Fürdő-utcát, — mely a Diána fürdőről nyerte nevét, — Gróf Tisza István-utcának nevezte el. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, székházának a Gróf Tisza István-utcára eső homlokzatán 1925-ben emléktáblát helyezett el. Ennek felírása tömör szavakkal hirdeti a nagy és nemes államférfiú, a bátor, egyenes ember halhatatlanságát; a politikusét, aki mindig, mindenben a nemzet legmagasabb érdekeit tartotta szem előtt; az íróét, akinek gazdasági kérdésekkel és agrárpolitikával foglalkozó tanulmányai komoly értéket jelentenek; a katonáét, aki a harctéren szolgálta hazáját és a vértanúét, aki a világháború utáni forradalom zűrzavarában gyilkos merénylet áldozata lett.

BUDAPESTI KÖZLÖNY.

HIVATALOS LAP.

HIVATALOS RÉSZ.

A m. kir. miniszterium 1931. évi 4000. M. E. számú rendelete

a pénzügyintézetek pénztárainak 1931. évi július hó 14.-én, 15.-én és 16.-án zárvaratása tárgyában.

A nemzetközi gazdasági és hitelügyi eseményekre való tekintettel a m. kir. miniszterium a következőket rendeli:

1. §.

Pénzügyintézetek és hitelügyletekkel üzletszerűen foglalkozó egyéb cégek pénztáraitak az 1931. évi július hó 14., 15. és 16. napján kötelesek zárva tartani.

Váltón, csekken, kereskedelmi utalványon, kereskedelmi ügyleten vagy bármely más magánjogi ügyleten alapuló kötelezettség tekintetében ezeket a napokat úgy kell tekinteni, mint a vasárnapokat, emélfogva ezeken a napokon óvást felvenni és egyéb biztosítási intézkedéseket tenni nem lehet és az adós ezeken a napokon nem köteles teljesíteni.

2. §.

E rendelet az 1931. évi július hó 14. napján lép életbe.

Budapest, 1931. évi július hó 14. napján.

Gróf Klebelsberg Kunó, s. k.
a miniszterelnöki toszodók idáiglenes
ellátásává megbízott m. kir.
vallás- és közoktatásügyi
miniszter.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszterium magasépítést és egyéb műszaki ügykör.

2. §.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszterium ügykörébe tartozik:

1. teljes lebonyolítás:

a) az állami igazgatás keretében, valamint az állami üzemeknél szükséges összes új magasépítéseknek vagy építési akcióknak, a 3 §-ban említetteknek kivételével;

b) a meglévő kincstári épületek átalakításával, bővítésével, helyreállításával és rendszeres karbantartásával kapcsolatos munkáknak, a 3 §-ban említetteknek kivételével;

c) a kincstári épületek és telepek belső műszaki (központi fűtési, villanyvilágítási, szellőztető, hűtő, vízvezetési, csatorna- és szennyvíztisztító) berendezéseinek létesítésével vagy a már meglévő ily berendezések átalakításával, helyreállításával és rendszeres fenntartásával felmerülő munkáknak;

2. a kormány vagyon- és főfelügyeleti jogának az állam anyagi hozzájárulásával létesülő, a m. kir. kereskedelemügyi miniszterium ügykörébe utalt minden építkezésnél az építkezés megkezdéséig közzétettnek legrosszabb műszaki irányításával, felügyeletével és felülbizálatával műszaki vonatkozásokban való gyakorlása, így különösen az építető által készített tervek műszaki felülbizálatában, — esetleg tervezési megbízások kiadásában, — az építési munkák vállalatba adásában, műszaki ellenőrzésében, felülvizsgálatában, utófelülvizsgálataiban, nagyobb építkezések esetében pedig az ezekre átvitt építési bizottságokban való

városok és községek vízellátását szolgáló és állategészségügyi berendezésekhez szükséges urtéri és egyéb kutak összes műszaki ügyében, a 3 §. e) pontjában említetteknek kivételével, az egészségre ártalmas állóvizek lecsapolásának, ármentesítő és helvízszabályozó társulatok szivattyulegységének gépészeti ügyében, kivéve az 1885. XXIII. t.-cikkben szabályozott vízjogi engedélyezési ügyeket;

e) gyógyforrások és gyógyfürdők műszaki ügyében;

d) Budapest székesfőváros kivételével a városok és községek szabályozási és városrendezési ügyekben;

5. tustervtek, továbbá kivételesen egyéb tervek és kiviteli műveletek közzétételére készítése;

6. a magasépítésekkel, valamint az egyéb építkezésekkel felmerülő szerkezeti kérdések tárgyalása és felülbizálat, valamint az újabb építési szerkezetek és anyagok tanulmányozása, véleményezése, esetleg intézkedés azok alkalmazása iránt;

7. az állami épületek és az ily épületek céljaira szolgáló ingatlanok nyilvántartása és leírása, továbbá az állami épületek, valamint az államéval tartozó telkek vagy a hivatalok elhelyezése céljából megvásárlandó kész épületek becsülésének szakszerű eszközésénél és megszerzésénél való közreműködés;

8. a közéleti víz- és csatornaművek statisztikai adatainak gyűjtése és nyilvántartása;

9. a magasépítéssel és a fentebb megjelölt egyéb építkezésekkel kapcsolatos építési vonatkozású törvénytervezetek és rendeletek előkészítéseiben való közreműködés.

A BANKZÁRLAT ELRENDELÉSE

Az 1929-es év hitelválságot hoz magával az egész világon. A bank mégis 14 millió dollár hitelt szerez amerikai üzletbarátaitól a magyar mezőgazdasági és ipari kivitel céljaira. 1930: a válság, a világgazdasági depresszió növekszik. A bank most látja hasznát annak a politikának, hogy a háború után, a bizonytalan valutáris helyzetben, külföldön nem adósodott el. A nemzetközi politika egy évtizeddel a világháború befejezése után még mindig nem tudja a békés európai légkört megteremteni. 1931-ben Franciaország és több más ország is visszavonja Középeurópában kihelyezett rövidlejáratú hiteleit. Németországban két napos bankzárlet van. A magyar kormány nem akarja pénzügyintézeteinket megrohanásnak kitenni és július 14-én háromnapos bankzárletot rendel el, abban a reményben, hogy időközben folyósítják részére az ötmillió font összegű külföldi államkölcsönt. Az erre vonatkozó szerződést, melynek megkötésében a banknak jelentékeny szerepe volt, csak 1931 augusztus 14-én írják alá Párisban, mire a kormány a fizetési forgalmat a kötött devizagazdálkodás életbeléptetésével helyreállítja. 1931: az évi jelentés így kezdődik: „Félszázados ünnepét üljük most annak, hogy bankunk kötelékébe lépett igaz szeretettel körülvett elnökünk: Weiss Fülöp. Ötven esztendőn át kiadott jelentéseink adtak számot az ő megbecsülhetetlen munkásságáról, hiszen az ő neve benne van banképületünk minden kövében, mindnyájunk hálás szívében s a magyar gazdasági élet történetében.“ 1933: a világgazdasági fejlődés javuló irányzatot vesz. A bank érdeklőségei bővülnek az egyes iparágakban, üzletköre szélesedik s bár 1937-ben a világgazdasági konjunktúra hanyatlani kezd, az intézetet nem állítja meg nagyvonalú fejlődésében.

A KASSAI LEÁNYINTÉZET AZ ŐSI GRÓF FORGÁCH PALOTÁBAN

Feszült nemzetközi helyzettel áll szemben 1938-ban a gazdasági élet, de a Kereskedelmi Bank változatlan keretek között látja el a hitelszükségletet és gondosan ápolja a devizaüzlet fejlesztését a kötött devizarendszer mellett is. Ez az év a Felvidék egy részének visszacsatolásával korszakos jelentőséget nyert. Ebben az évben alkotja meg a kormány az ötéves gazdasági tervet a legégetőbb honvédelmi, gazdasági és szociális feladatok megoldásának érdekében. A bank és ügyfelei mintegy 22 százalékot vettek át a „nemzeti beruházási terv” pénzügyi lebonyolítására kibocsátott 400 millió pengő összegű kötvényekből. 1939 tavasza Kárpátalja visszatérésének boldog ünnepe. A bank újra felveszi az összeköttetést a hazatért területeken régi üzletfeleivel és Kassán egymillió pengővel leányintézetet létesít Felvidéki Kereskedelmi Bank Rt. cég alatt. Rákóczi városában, a Forgách grófok egykori kastélyában van a Felvidéki Kereskedelmi Bank Rt. otthona és a sok évszázados műemlék az átalakítás után a város egyik látványossága lett. Ungváron és Munkácson is leányintézetek alakulnak.

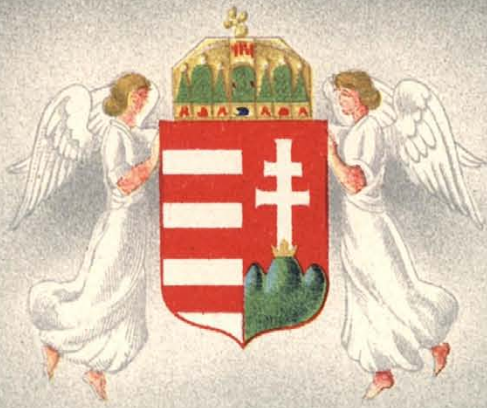
AZ ERDÉLYI BANK KOLOZSVÁRI OTTHONA

Erdély egy részét öleli magához az anyaország 1940-ben. A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank gyors iramban kapcsolódik be a hazatért területek gazdasági életébe. A visszatért országrészek gazdasági szükségleteinek kielégítéséről a kormány a 250 millió pengős „Erdélyi kölcsön“ kibocsátásával gondoskodik. Az intézet és ügyfelei ennek negyedrészt jegyezték. Nagyváradon több mint két évtizedes szüneteltetés után újból megnyílik a fiókintézet. A bank érdekkörébe tartozó Erdélyi Bank kolozsvári főintézete, nagyváradi, marosvásárhelyi és szatmárnémeti fiókjai is hazakerültek. Az Erdélyi Bank Rt. Hollós Mátyás szülővárosának egyik legrégebbi épületében van; írott feljegyzés örökíti meg, hogy Kakas István, ki Báthory Zsigmond fejedelem számtartója, majd Rudolf császár perzsiai követe volt, 1590-ben megnősülvén, hozományul kapta a házat. A világpolitikai helyzet megrázkódtatásainak közepette, háborúk dúlásában, a megnagyobodott Magyarország új gazdasági céljait szolgálva, lépi át a Kereskedelmi Bank 1940 Szilveszterén a küszöböt, mely alapításának századik esztendejéhez vezet.

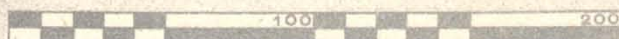
A MEGNAGYOBODOTT MAGYARORSZÁG TÉRKÉPE 1941 JÚLIUSÁBAN

A Felvidék és Erdély egy részének hazatérése után a magyar hadsereg 1941 tavaszán bevonult a Bácskába. Az intézet a megnagyobbodott országnak ezen a részén is újból felvette régi, kiterjedt üzleti kapcsolatait és nyomban megtette a szükséges lépéseket, hogy Újvidéken ismét megnyithassa a megszállás alatt kényszerből szüneteltetett fiókintézetét.

M = 1 : 2.500.000

A PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK PALOTÁJA

A PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK ELŐCSARNOKA

Száz esztendővel ezelőtt 1 könyvelő, 1 segédkönyvelő, 1 pénztárnok és 1 hivatali szolga végezte a munkát, két kis szobában. A bank ma közel ezer tisztviselővel és 250 altiszttel dolgozik. Egy évben 2 millió 400 ezer darab levél kerül postára. A bank nagyarányú terjeszkedését mutatja, hogy Budapesten 22 fiókosztálya és 1 leányintézete, a vidéken pedig 7 fiókosztálya és 26 leányintézete működik.

A PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK PÉNZTÁRTERME

Száz esztendővel ezelőtt: egy vasláda és egy fémpénztartó fatányér! Ma: hatalmas pénztárterem, élénk ügyfél-forgalommal. A közönség bizalmát igazolja, hogy 1940 december 31-én a bank betétállománya 323 millió pengő. A leányintézeteknél kezelt betéteket is figyelembevételre, ez az összeg 418 millió pengőre emelkedik, ami az ország teljes betétállományának csaknem 20 százaléka.

A BANK ÉRDEKKÖRÉBE TARTOZÓ ÉS HOZZÁ KÖZELÁLLÓ FONTOSABB

IPARVÁLLALATOK 1941-BEN

BÁNYA-, VAS- ÉS GÉPIPAR:

SALGÓ-TARJÁNI KŐSZÉNBAŊYA R. T.
FELSŐMAGYARORSZÁGI BÁNYA- ÉS KOHÓMŰ R. T.
KORLÁTI BAZALTBÁNYA R. T.
SZOBI KŐBÁNYA R. T.
ZALAMEGYEI BAZALTBÁNYÁK R. T.

RIMAMURÁNY-SALGÓTARJÁNI VASMŰ R. T.
VADÁSZTÖLTÉNY-, GYUTACS- ÉS FÉMÁRUGYÁR R. T.
FELTEN ÉS GUILLEAUME KÁBEL-, SODRONY ÉS SODRONY-
KÖTÉLGYÁR R. T.

BUDAPEST-SALGÓTARJÁNI GÉPGYÁR ÉS VASÖNTŐ R. T.
MAGYAR REPÜLŐGÉPSZERELVÉNYGYÁR R. T.

SZÖVŐ-, FONÓ-, BŐR- ÉS RUHÁZATI IPAR:

MAGYAR POSZTÓGYÁR R. T.
CSEPELI FÉSŰSFONALGYÁR R. T.
NEMZETI EGYESÜLT TEXTILMŰVEK R. T. LOSONC
ELSŐ MAGYAR SZÖVŐ ÉS KÖTŐGYÁR R. T. VÁC
RAJECI POSZTÓGYÁR R. T.
ZSOLNAI POSZTÓGYÁR R. T.

MAUTHNER TESTVÉREK ÉS TÁRSAI R. T.
PANNONIA BÁRÁNYBŐRNEMESÍTŐ ÉS KERESKEDELMI R. T.

MAGYAR KONFEKCIÓ MŰVEK R. T.
MAGYAR VISCOSA R. T.

ÉLELMEZÉSI IPAR:

ELSŐ BUDAPESTI GŐZMALMI R. T.
KIRÁLYMALOM, HEDRICH ÉS STRAUSS R. T.
BÁCSKAI CUKORGYÁR R. T.
GARAMVÖLGYI CUKORGYÁR R. T.
SZOLNOKI CUKORGYÁR R. T.
BUDAPESTI KÖZPONTI ÁLTALÁNOS TEJCSARNOK R. T.
MAGYAR ÉLELMISZERSZÁLLÍTÓ ÉS ÁRUKERESKEDELMI R. T.
ÉS JÉGGYÁRAI
DREHER-HAGGENMACHER ELSŐ MAGYAR RÉSZVÉNYSERFŐZŐDE
R. T.

VILLAMOSSÁGI IPAR:

EGYESÜLT IZZÓLÁMPA ÉS VILLAMOSSÁGI R. T.
HUNGÁRIA VILLAMOSSÁGI R. T.
KÖZPONTI GÁZ ÉS VILLAMOSSÁGI R. T.
MAGYAR BROWN BOVERI MŰVEK VILLAMOSSÁGI R. T.

VEGYI IPAR:

DYNAMIT NOBEL R. T. BRATISLAVA
HUNGÁRIA MŰTRÁGYA-, KÉNSAV- ÉS VEGYIIPAR R. T.
HYDROXYGÉN GÁZELVÁLASZTÓ OXYGÉN, NITROGÉN, HYDROGÉN
ÉS EGYÉB GÁZOKAT GYÁRTÓ R. T.
NIKOTEX R. T.

EGYÉB VÁLLALATOK:

ELSŐ MAGYAR MECHANIKAI HORDÓGYÁR, HERRMANN JÁNOS
ÉS FIAI R. T.
HAZAI PAPIRGYÁR R. T.
MAGYAR ASPHALT R. T.
MAGYAR GAZDASÁGI ÉS KISVASUTI R. T.
PHYLAXIA SZÉRUMTERMELŐ R. T.
POSNER GRAFIKAI MŰINTÉZET ÉS ÜZLETI KÖNYVEK GYÁRA R. T.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank alapítása óta tudatában volt a hazai iparfejlesztés fontosságának. Állandó pénzügyi támogatásával vezetőszerpéhez jutott a modern magyar ipar megteremtésében, számos iparvállalatot alapított és fejlesztett naggyá. A bank érdekkörébe számos olyan kereskedelmi vállalat is tartozik, amelyek feladata a külföldi nyersanyagbehozatal és árucserreforgalom lebonyolítása.

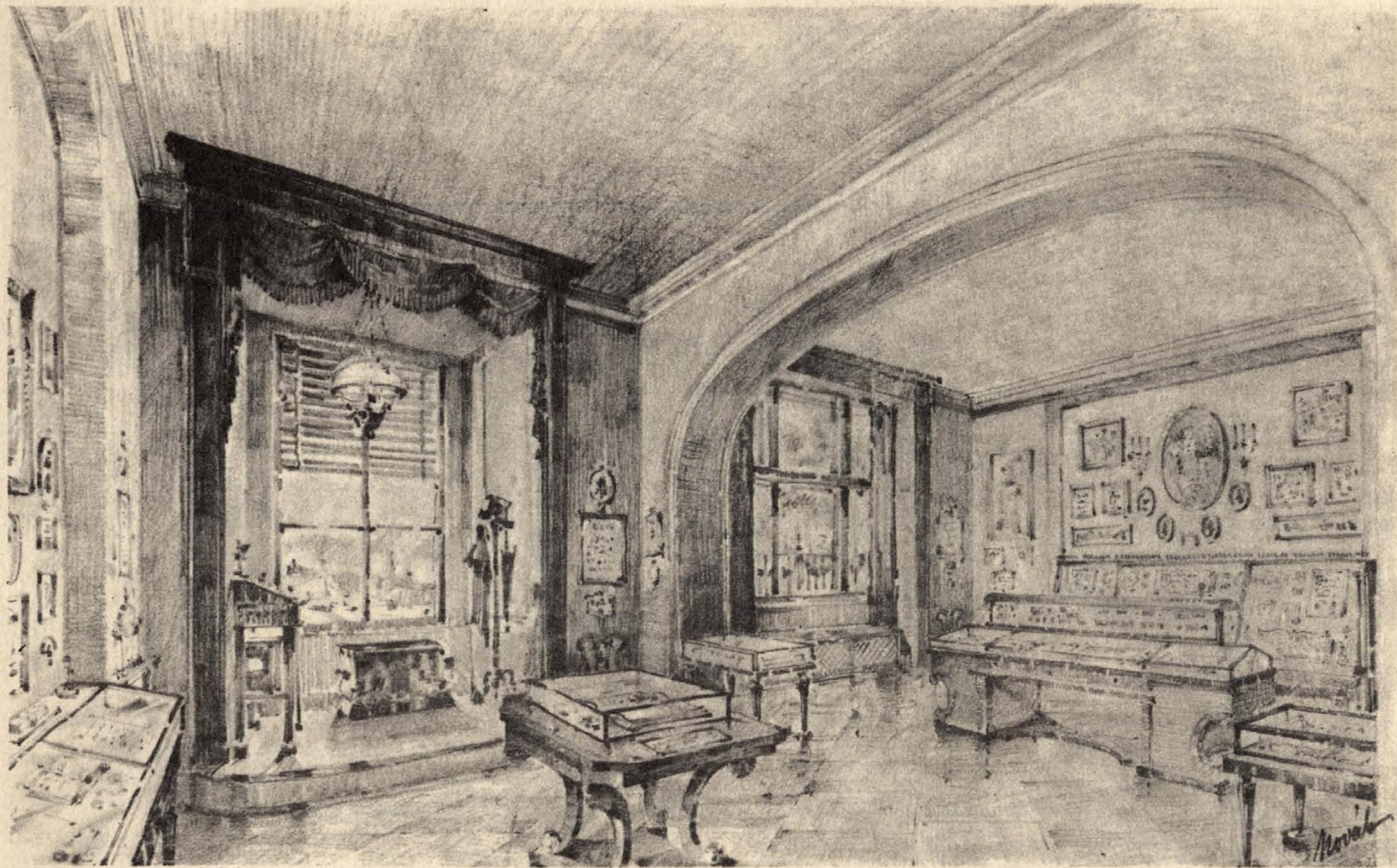

A PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK ÜLÉSTERME

A bank üléstermét I. Ferenc József apostoli király, Horthy Miklós, Magyarország kormányzója s a százéves intézet egykori vezetőinek képei díszítik. 1941 október 14-én a hála, a kegyelet és a hódolat meghatott érzései szállnak az alapítók és utódaik felé, akik az első magyar bankot megteremtették és mai jelentőségére emelték. Azok, akik a százéves intézet élén állanak, az ő szellemükben, az ősi hagyományokhoz híven dolgoznak tovább, hogy a rájuk háruló feladatokat elvégezzék.

A PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

Az első magyar bank, alapításának századik esztendejében, Ferenc József-téri palotájában kiállítás keretében mutatja be évszázados multjának, munkásságának kegyeletes és történelmi becsű emlékeit. Száz esztendő küzdelmei és eredményei elevenednek meg a kiállított tárgyakban; életrekelnek, regélnek és mutatják az utat a második évszázad felé!

IRODALOM

PÓLYA JAKAB:

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank története 1841–1892 (A bank kiadása, Bpest, 1892)

PÓLYA JAKAB:

A budapesti bankok története az 1867–1894 években (Bpest, 1895)

HEGEDÜS LÓRÁNT:

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank története 1841–1917 (A bank kiadása, Bpest, 1917)

FARAGÓ MIKSA:

A Kossuth-bankók kora (Nyugat, Bpest)

HÓMAN-SZEKFŰ:

Magyar Történet (Kir. m. Egyetemi Nyomda, Bpest, 1935)

LESTYÁN SÁNDOR:

Pest-Budai Regélő (Officina, Bpest, 1940)

PROBATION

Section 100
A person who is convicted of a crime and is sentenced to a term of imprisonment not exceeding one year, or to a term of probation, may be placed on probation.

Section 101
A person who is placed on probation may be required to comply with such conditions as the court may deem proper.

Section 102
A person who is placed on probation may be required to report to the probation officer at such intervals as the court may determine.

Section 103
A person who is placed on probation may be required to perform such other conditions as the court may deem proper.

Section 104
A person who is placed on probation may be required to pay such costs as the court may determine.

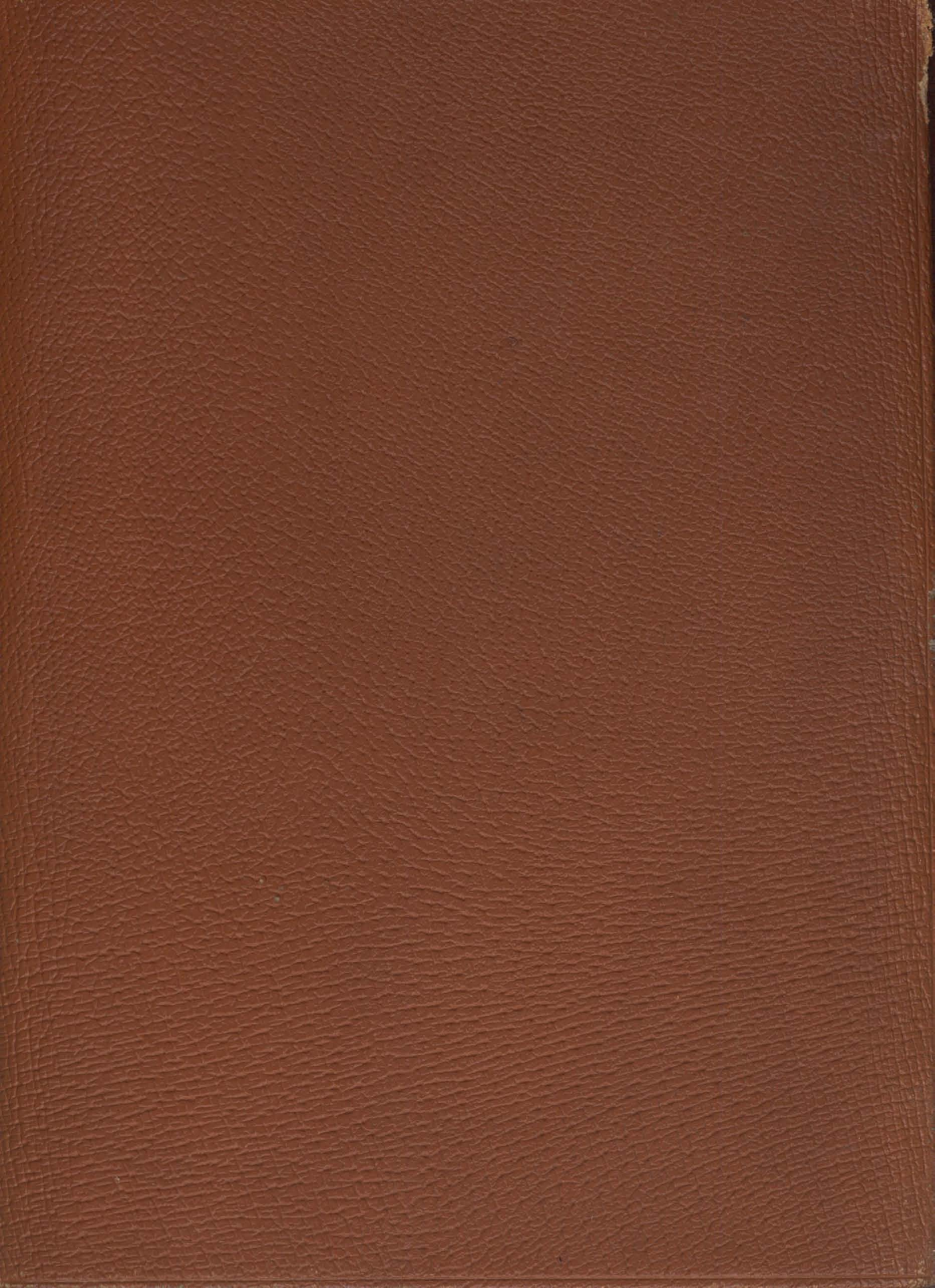
Section 105
A person who is placed on probation may be required to comply with such other conditions as the court may deem proper.

Ez a mű a *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank* kiadásában jelent meg, 1941 őszén, a száz éves fennállás ünnepére. Készült az intézet archivumában őrzött okiratok és feljegyzések, továbbá a *Magyar Nemzeti Múzeum*, az *Országos Levéltár* és a *Magyar Királyi Közlekedési Múzeum* gyűjteményeiből kiválasztott anyag felhasználásával, a *Posner Grafikai Műintézet Rt.* műhelyében, préselt offset-papíron, eredeti Bodoni betűkkel, foto-offset-nyomással. A magyar nyelvű kiadáson kívül megjelent német, olasz, francia és angol szöveggel is. A kiadásért *dr. Raisz György*, a *Pesti Magyar Kereskedelmi Bank* igazgatója, a nyomásért *Forbát Géza* felelős.

Mellékelt képek:

- 1, Kiállítás megajítója
- 2, Kiállítás, háttal Édesapám - Vajtai Ferenc
- 3, PMKB. élésterem
- 4, Kiállítás PMKB alapító okirata

PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK
PESTER UNGARISCHE COMMERCIAL BANK
HUNGARIAN COMMERCIAL BANK OF PEST
BANQUE COMMERCIALE HONGROISE DE PEST
BANCA COMMERCIALE UNGHERESE DI PEST

R.O.Y.

BUDAPEST

1841-1849

3.

